

brugel ●●

DE BRUSSELSE REGULATOR VOOR ENERGIE

**THEMATISCH
VERSLAG
01**

JAARVERSLAG 2019
Evolutie van de
elektriciteits- en
aardgasmarkt in het
Brussels Hoofdstedelijk
Gewest

brugel

DE BRUSSELSE REGULATOR VOOR ENERGIE

THEMATISCH VERSLAG 01

JAARVERSLAG 2019

Evolutie van de elektriciteits- en
aardgasmarkt in het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest

Inhoudstafel

1 Inleiding	4
2 Werking van de elektriciteits- en gasmarkt	5
2.1 Monitoring van de markt van de levering van elektriciteit en gas	5
2.2 Controle van de leveringsvergunningen voor elektriciteit en gas	18
2.3 Toepassing van de procedure voor de noodleverancier	20
2.4 Invoering van een nieuw systeem voor gegevensuitwisseling tussen de DNB en de leveranciers: MIG6	21
2.5 Markt van de nieuwe flexibiliteitsdiensten	23
3 Het beheer van de elektriciteits- en gasnetten	24
3.1 De ontwikkeling van de netwerken	24
3.2 Invoering van maatregelen voor de energietransitie	29
3.3 De evolutie van het technisch reglement	31
4 De distributietarieven	33
4.1 Reguleringskader	33
4.2 Belangrijkste activiteiten in 2019	33
5 Conclusies	37

Wettelijke grondslag

Artikel 30novies van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna 'electriciteitsordonnantie' genoemd) heeft binnen BRUGEL de Geschillendienst opgericht (hierna 'de Dienst' genoemd).

Artikel 30novies, § 2, laatste lid van de electriciteitsordonnantie verplicht de Dienst ertoe een jaarverslag te publiceren waarin met name de nieuwste trends inzake rechtspraak van de Geschillendienst worden vermeld.

Met het huidige document komen we tegemoet aan deze verplichting.

Bekijk het jaarverslag online
<http://annual-report-2019.brugel.brussels>

Figuren

Figuur 1: Evolutie van het elektriciteitsverbruik	5
Figuur 2: Evolutie van de leveringspunten - elektriciteit	6
Figuur 3: Evolutie van het aardgasverbruik	6
Figuur 4: Evolutie van de leveringspunten - gas	7
Figuur 5: Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier – elektriciteit	9
Figuur 6: Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier – gas	10
Figuur 7: Evolutie HHI en C3 – alle klanten samen	11
Figuur 8: Evolutie HHI per type klant	12
Figuur 9: Evolutie C3 per type klant	13
Figuur 10: Evolutie van de 'switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit	16
Figuur 11: Evolutie van de 'switches' - huishoudelijke afnemers - gas	16
Figuur 12: Evolutie van de 'supplier switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit	16
Figuur 13: Evolutie van de 'supplier switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit	16
Figuur 14: Evolutie van de 'switches' - professionele afnemers - elektriciteit	17
Figuur 15: Evolutie van de 'switches' - professionele afnemers - gas	17
Figuur 16: Openbare presentatie van de investeringsplannen	24
Figuur 17: Evolutie van het aantal ongeplande onderbrekingen	25
Figuur 18: Evolutie van de kwaliteit van de elektriciteitsbevoorrading van de netgebruikers	26
Figuur 19: Evolutie van de onbeschikbaarheid voor de gebruikers van het gasnet	26

Tabellen

Tabel 1: Evolutie van de marktaandelen – alle klanten samen	7
Tabel 2: Evolutie van de marktaandelen - professionele klanten - elektriciteit	8
Tabel 3: Evolutie van de marktaandelen - professionele klanten - gas	8
Tabel 4: Evolutie van de marktaandelen - huishoudelijke klanten - elektriciteit	8
Tabel 5: Evolutie van de marktaandelen - huishoudelijke klanten - gas	8
Tabel 6: Gevolgde scenario's in het kader van de analyse van de activiteit van verandering van leverancier	14
Tabel 7: Lijst van de houders van de leveringsvergunningen	19

1 Inleiding

In dit verslag geeft BRUGEL een overzicht van de evolutie van de energiemarkt en de voornaamste acties die in 2019 zijn gerealiseerd in het kader van zijn opdracht van toezicht en controle op de gewestelijke elektriciteits- en gasmarkt. Het betreft in het bijzonder de opvolging van de evolutie van de algemene activiteit van de markt (verdeling van de marktaandelen, veranderingen van leverancier, enz.) en de ontwikkeling van de elektriciteits- en gasnetten op het gebied van de regelgeving, de kwaliteit van de levering, de daarmee samenhangende investeringsprojecten en de uitvoering van de tariefbevoegdheden.

De beschrijving van deze verschillende aspecten van de elektriciteits- en gasmarkt is in dit verslag opgesplitst in drie hoofdstukken.

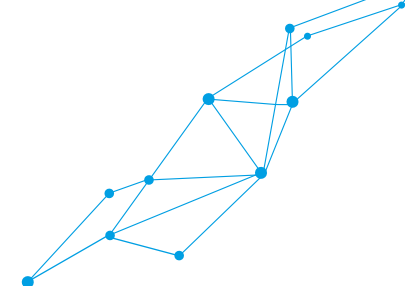
Het eerste hoofdstuk is gewijd aan de evolutie van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt. Deze evolutie wordt gemeten aan de hand van een geheel van indicatoren waarvan BRUGEL gebruikmaakt om toezicht te houden op de nettoegang (leveranciers die houder zijn van een leveringsvergunning, toegangspunten, enz.) en op de marktdynamiek (meer bepaald de verandering van leverancier en de evolutie van de marktaandelen). In dit hoofdstuk werpt BRUGEL ook licht op de door de diverse partijen ondernomen belangrijkste projecten om de werking van de energiemarkt te verbeteren (platform voor gegevensuitwisseling op de markt, denkoefeningen

rond de procedure voor de noodleverancier) en voor de invoer van de nieuwe markt voor flexibiliteitsdiensten (producten van ELIA en de regels voor energieoverdracht, bevoorradingsinfrastructuren voor elektrische voertuigen en CNG).

In het tweede hoofdstuk worden de follow-up en de controle van de ontwikkeling van de elektriciteits- en gasnetten op het niveau van de planning en de kwaliteit van de energiedistributie beschreven. In dit hoofdstuk worden bovendien de (huidige en toekomstige) ontwikkelingen van de elektriciteits- en gasnetten op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorgesteld.

Tot slot beschrijft hoofdstuk drie de follow-up van de tariefmethodologieën, de controle van de saldi, de tariefvoorstellen en de transversale analyses die verbonden zijn met deze thematiek. In 2019 keurde BRUGEL de tariefvoorstellen van SIBELGA voor de periode 2020-2024 goed.

Aan het einde van dit verslag worden conclusies gepresenteerd in verband met de drie hoofdstukken, waarbij de voornaamste aandachtspunten inzake de werking van de markt en de ontwikkeling van de elektriciteits- en gasnetten op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in herinnering worden gebracht.

2 Werking van de elektriciteits- en gasmarkt

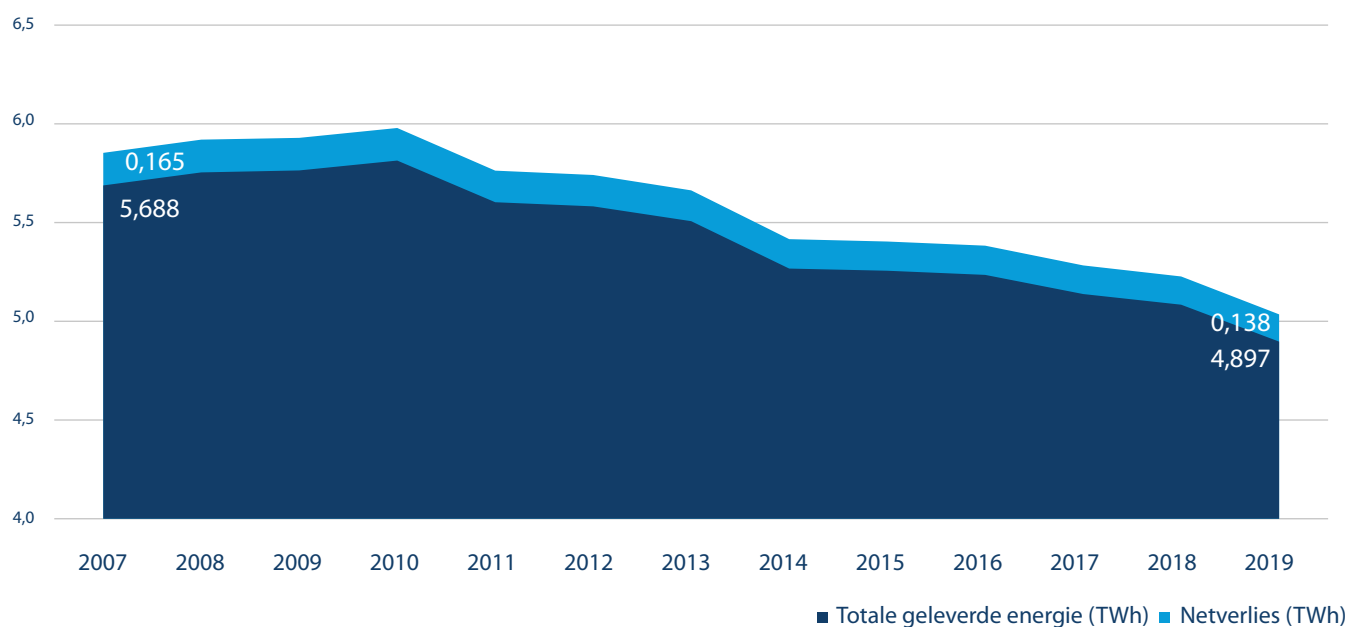
2.1 Monitoring van de markt van de levering van elektriciteit en gas

Om de belangrijkste marktindicatoren op te volgen, maakt BRUGEL gebruik van een interactieve tool voor databasebeheer met automatische productie van statistische marktrapporten. Dankzij deze tool publiceert BRUGEL maandelijks en driemaandelijks marktgegevens, met name via de Brusselse gewestelijke portaalsite (Open Data¹). De opgevolgde indicatoren hebben vooral betrekking op gegevens die overwegend verband houden met de 'markt' (marktaandeel, switchpercentage, enz.) en op gegevens die vooral met het 'sociale aspect' verband houden (afsluitingen, enz.). De gegevens van deze indicatoren zijn beschikbaar in diverse formaten, waaronder weergave en export van de brongegevens via de tool Power BI².

2.1.1 Elektriciteitslevering: volume en aantal toegangspunten

In 2019 bedroeg het totale elektriciteitsvolume dat door alle leveranciers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd geleverd (zie figuur 1) 4,897 TWh (exclusief de verliezen op het elektriciteitsnet, die 0,138 TWh bedroegen). De neerwaartse trend van de afgelopen twaalf jaar houdt dus aan, met een daling van ongeveer 16 % sinds 2007. Deze trend kan worden verklaard door de technologische evolutie van de verbruikstoestellen van de klanten, die steeds minder energie verbruiken, door de gunstigere weersomstandigheden van de laatste jaren en door de opkomst van een gedecentraliseerde productie van hernieuwbare energie.

Figuur 1: Evolutie van het elektriciteitsverbruik

Bron: BRUGEL

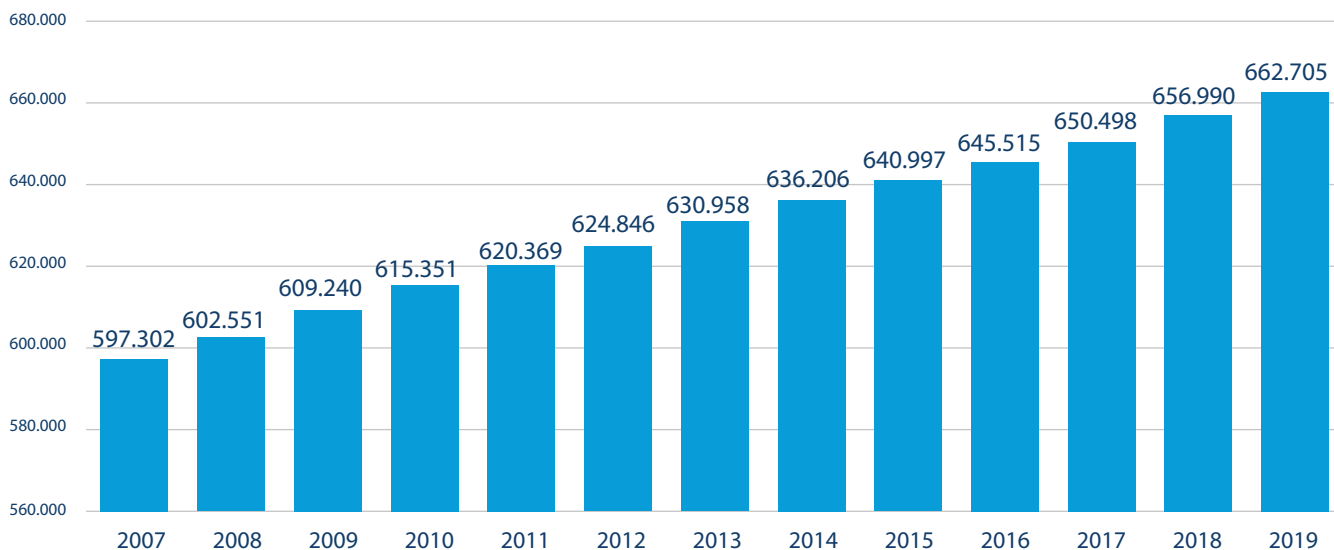
Wat het aantal actieve leveringspunten voor elektriciteit in het Brussels Gewest betreft (zie figuur 2), stellen we een continue stijging vast over de voorbije twaalf jaar. Deze stijging komt overeen met een typische evolutie die

waarneembaar is in stedelijke omgevingen. Op 31 december 2019 bedroeg de stijging van het aantal leveringspunten 11 % in vergelijking met de op 31 december 2007 geobserveerde situatie.

¹ <http://opendatastore.brussels.nl/organization/brugel>.

² Power BI is een pakket van Microsoft met tools voor gegevensanalyse en informatie-uitwisseling.

Figuur 2: Evolutie van de leveringspunten - elektriciteit

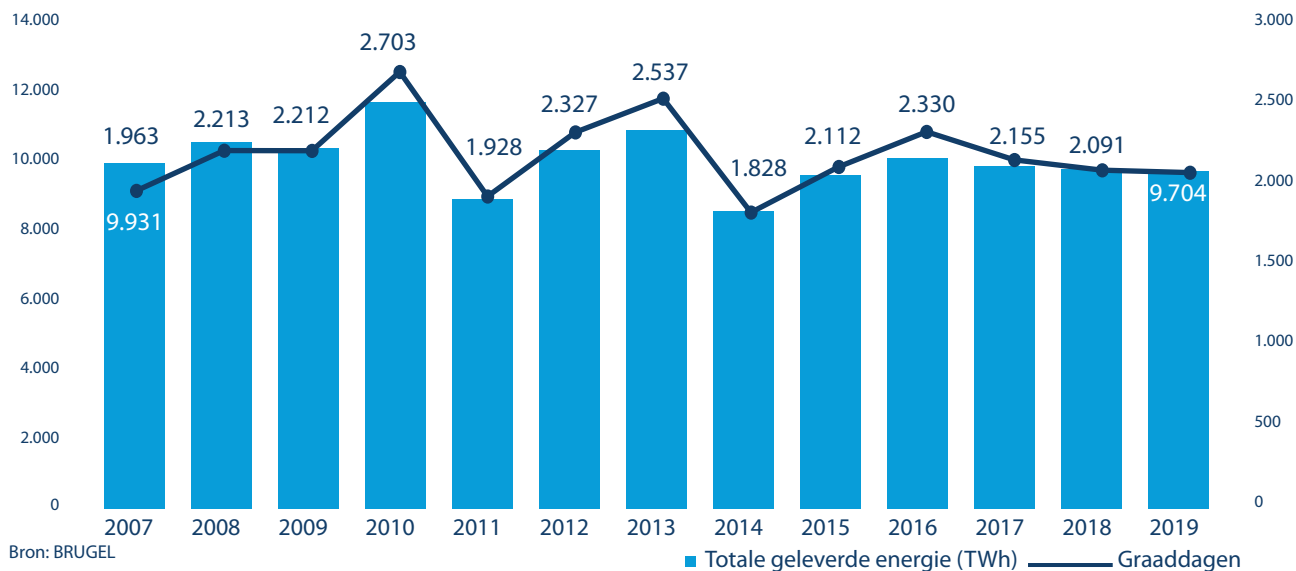
Bron: BRUGEL

2.1.2 Gaslevering: volume en aantal toegangspunten

In 2019 leverden alle leveranciers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest samen 9,704 TWh gas (zie figuur 3). De evolutie van de hoeveelheden geleverd aardgas in het Brussels Gewest hangt sterk samen met de evolutie van de graaddagen, die de weersomstandigheden weergeven. Gas wordt immers voornamelijk gebruikt om woningen te verwarmen en dus hangt het huishoudelijk verbruik van gas in het Brussels Gewest intrinsiek samen met de weersomstandigheden.

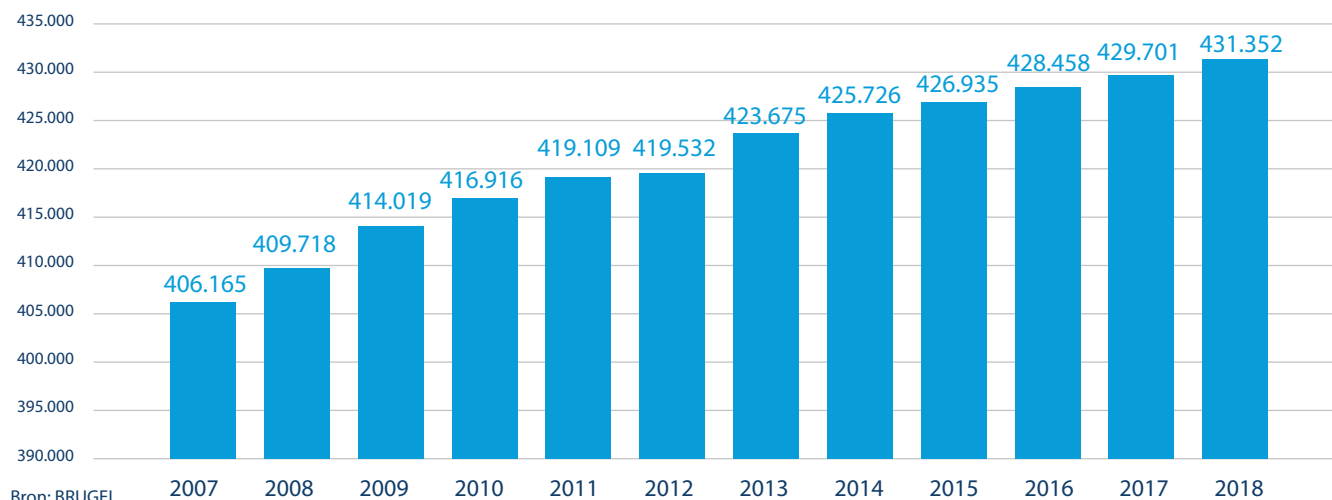
Zoals ook voor elektriciteit werd vastgesteld, volgt het totale aantal actieve gasleveringspunten in het Brussels Gewest (zie figuur 4) een opwaartse trend, die kenmerkend is voor stedelijke omgevingen. Op 31 december 2019 bedroeg de stijging van het aantal leveringspunten 6,5 % in vergelijking met de op 31 december 2007 geobserveerde situatie.

Figuur 3: Evolutie van het aardgasverbruik

Bron: BRUGEL

Figuur 4: Evolutie van de leveringspunten - gas

Bron: BRUGEL

2.1.3 Marktaandelen

Als informatieverstrekker inzake de markttoestand en als controleur van de goede werking ervan publiceert BRUGEL een waaier aan informatie over de markt, onder meer over de marktaandelen. Deze verslagen zijn gebaseerd op de maandelijks door de netbeheerders Sibelga en ELIA doorgegeven gegevens³, evenals op die van de standaardleverancier.

Voor wat deze derde speler betreft, bepaalt artikel 20 van de Elektriciteitsordonnantie dat een standaardleverancier moet worden aangewezen om de klanten te bevoorraden die op de datum waarop ze in aanmerking komen en ten laatste op 1 januari 2007 geen leverancier hebben gekozen.

Sinds 1 januari 2007 voor de huishoudelijke klanten en sinds 4 juli 2004 voor de professionele klanten is de leverancier Electrabel Customer Solutions (sinds 1 januari 2016 Engie

Electrabel genaamd) aangewezen als standaardleverancier⁴ teneinde de continue bevoorrading te verzekeren voor klanten die nog altijd geen contract met een leverancier van hun keuze hebben getekend.

2.1.3.1 Marktaandelen – Toptrio – Evolutie 2019 in vergelijking met 2018

Net als in 2018 vormen Engie, Luminus en Lampiris het toptrio voor de levering van gas en elektriciteit.

Onderstaande tabel bevat de marktaandelen van dit trio (situatie in december 2019) en de evolutie ervan ten opzichte van december 2018.

Over het geheel genomen is Lampiris voor zowel elektriciteit als voor gas de leverancier die zijn marktaandeel wat betreft de leveringspunten en de geleverde volumes in dit toptrio het sterkst heeft zien toenemen, in tegenstelling tot Engie, dat achteruitgaat in de loop van 2019.

Tabel 1: Evolutie van de marktaandelen – alle klanten samen

Top 3 Leveranciers	Elektriciteit		gas	
	In volume	Leveringspunten	In volume	Leveringspunten
ENGIE	51,93% (↓1,02%)	64,12% (↓0,98%)	54,54% (↓3,52%)	63% (↓1,42%)
EDF Luminus	18,32% (↑1,51%)	9,35% (↓1,08%)	9,45% (↓1,33%)	9,28% (↓1,28%)
Lampiris	12,88% (↑1,5%)	18,54% (↑1,69%)	17,69% (↑1,24%)	18,86% (↑1,12%)

Bron: BRUGEL

³ De ordonnanties bepalen dat alleen de gegevens afkomstig van hun toegangsregisters geldig zijn.

⁴ Op 14 december 2006 vaardigde de Regering een besluit uit waarin de aanstelling van Electrabel Customer Solutions als standaardleverancier werd goedgekeurd.

Voor elke leverancier wordt hieronder het marktaandeel voor professionele klanten en het marktaandeel voor huishoudelijke klanten weergegeven.

Tabel 2: Evolutie van de marktaandelen - professionele klanten - elektriciteit

Leveranciers	Professioneel
Overige	3,74%
Electrabel (Engie)	47,10%
Eneco Belgium	7,14%
Lampiris	10,87%
Luminus	21,93%
Mega	0,39%
Octa+ Energie	1,10%
Uniper	1,63%
Vlaams Energiebedrijf	6,11%

Bron: BRUGEL

Tabel 3: Evolutie van de marktaandelen - professionele klanten - gas

Leveranciers	Professioneel
Overige	10,87%
Electrabel (Engie)	47,41%
Eneco Belgium	6,97%
Lampiris	15,30%
Luminus	10,75%
Mega	0,53%
Octa+ Energie	1,74%
Vlaams Energiebedrijf	4,49%
Wingas	1,93%

Bron: BRUGEL

Tabel 4: Evolutie van de marktaandelen - huishoudelijke klanten - elektriciteit

Leveranciers	Residentieel
Overige	0,91%
Electrabel (Engie)	64,90%
Eneco Belgium	0,44%
Lampiris	18,26%
Luminus	8,67%
Mega	3,95%
Octa+ Energie	2,87%

Bron: BRUGEL

Tabel 5: Evolutie van de marktaandelen - huishoudelijke klanten - gas

Leveranciers	Residentieel
Overige	0,73%
Electrabel (Engie)	62,34%
Eneco Belgium	0,45%
Lampiris	20,30%
Luminus	8,04%
Mega	4,52%
Octa+ Energie	3,61%

Bron: BRUGEL

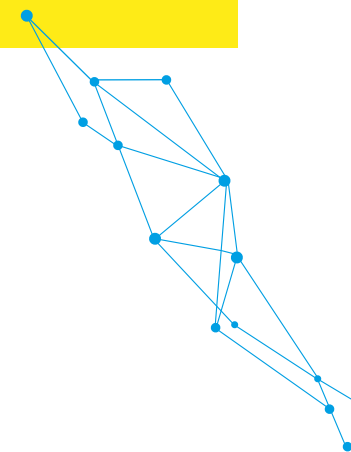
De daling van het marktaandeel van het trio wordt niet gecompenseerd door stijgingen binnen dit trio – zowel voor de leveringspunten als voor het volume, en zowel voor gas als voor elektriciteit –, wat leidt tot een nettodaling van het aandeel van dit toptrio.

Dit zal gevolgen hebben voor de HHI- en C3-index in 2019 en de daaropvolgende jaren. Dit punt komt in het volgende deel aan bod.

2.1.3.2 Marktaandeel van de historische leverancier

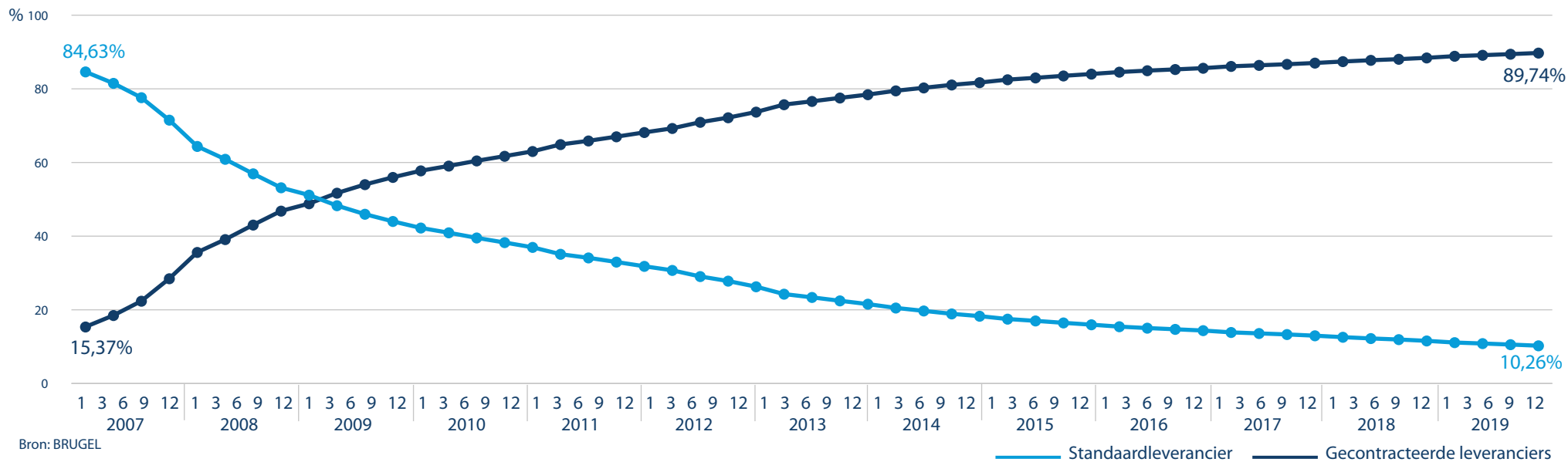
Zoals blijkt uit figuur 5 en 6 hieronder dalen de marktaandelen van de enige standaardleverancier dus voortdurend. We wijzen erop dat op 31 december 2019 slechts 10,26 % van de huishoudelijke elektriciteitsklanten en 8,81 % van de huishoudelijke gasklanten nog altijd door de standaardleverancier werd bevoorrad. Deze cijfers tonen aan dat het marktaandeel van de standaardleverancier steeds kleiner wordt. Meer dan tien jaar na de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt ziet BRUGEL het nut er niet van in om dit begrip van standaardleverancier te behouden.

Zonder afbreuk te doen aan de rol van noodleverancier raadt BRUGEL de wetgever aan om dit begrip van standaardleverancier te schrappen. Dit kan na de invoering van een nieuw mechanisme van noodleveranciers, waarover momenteel een denkoefening aan de gang is bij het FORBEG (zie paragraaf 2.3 van dit verslag). BRUGEL wil evenwel ook de noodzaak benadrukken om voor alle klanten die door de standaardleverancier worden bevoorrad een stelsel te organiseren voor een billijke overgang naar een levering binnen een vrijgemaakte markt.

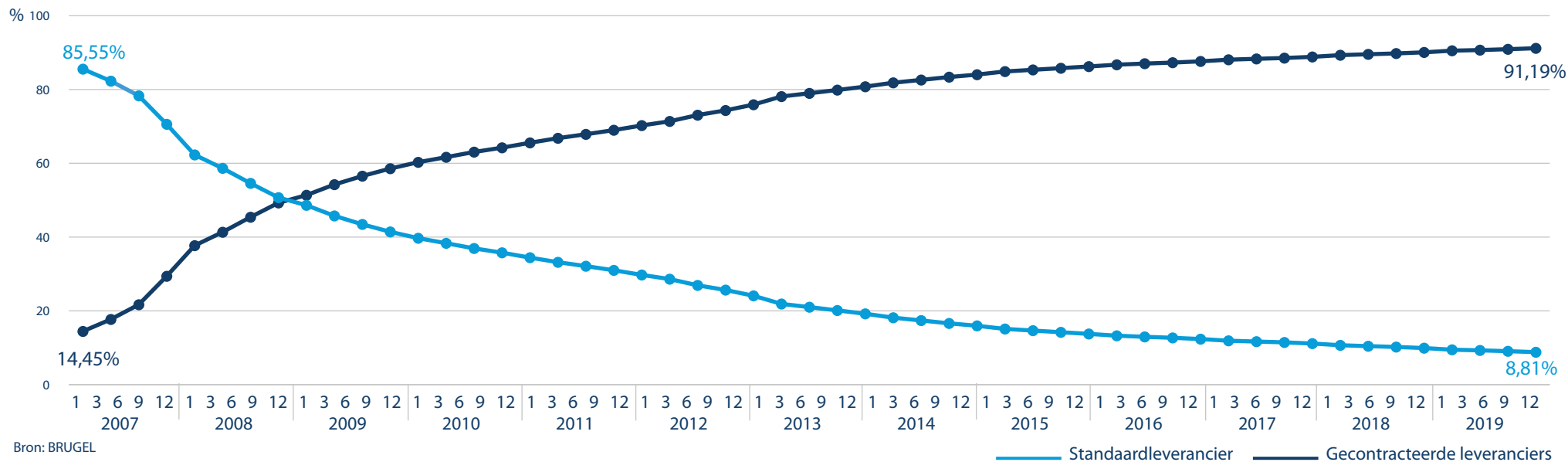

Figuur 5: Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier – elektriciteit

Figuur 6: Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier – gas

2.1.3.3 Evolutie van de concentratie van de markten

Economisch gezien wordt de concentratie van de markten vaak via verschillende indicatoren gemeten. De voor de elektriciteits- en gasmarkt gebruikte indicatoren zijn de Herfindahl-Hirschmann-index (HHI⁵) en de C3-concentratie-index⁶. Die meten de concentratie in termen van het aantal actieve spelers inzake de energielevering en hun respectieve marktaandelen.

In het kader van onze marktanalyse worden deze indices geobserveerd naargelang het aantal leveringspunten in de portefeuille van de marktdeelnemers en in het algemeen geldt: hoe hoger de HHI en de C3, hoe meer de markt geconcentreerd is.

Figuren 7 tot 9 hierna geven een overzicht van deze indicatoren per type klant plus een overzicht voor alle klanten samen.

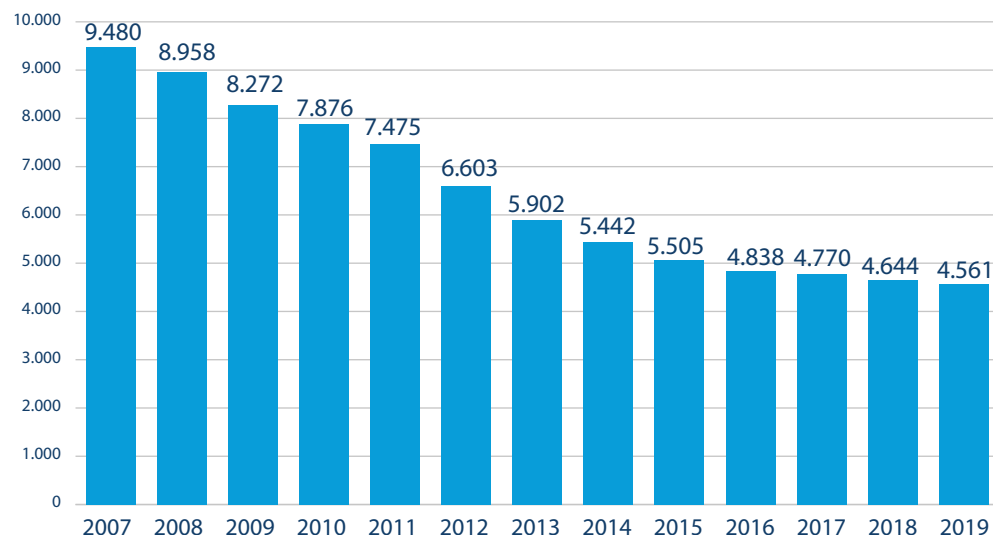
⁵ De HHI-index wordt berekend door het kwadraat van de marktaandelen van alle ondernemingen binnen de betreffende sector op te tellen. Deze index daalt wanneer het aantal firma's dat op de markt actief is, toeneemt, en andersom. De index stijgt ook wanneer de markt asymmetrischer wordt, en andersom. We beschouwen een markt als concurrentieel wanneer de HHI-index gelijk aan of lager is dan 2.000.

Is de HHI gelijk aan 10.000, dan hebben we te maken met een monopolie. Ligt de HHI dicht bij 0, dan telt de markt een groot aantal kleine aanbieders.

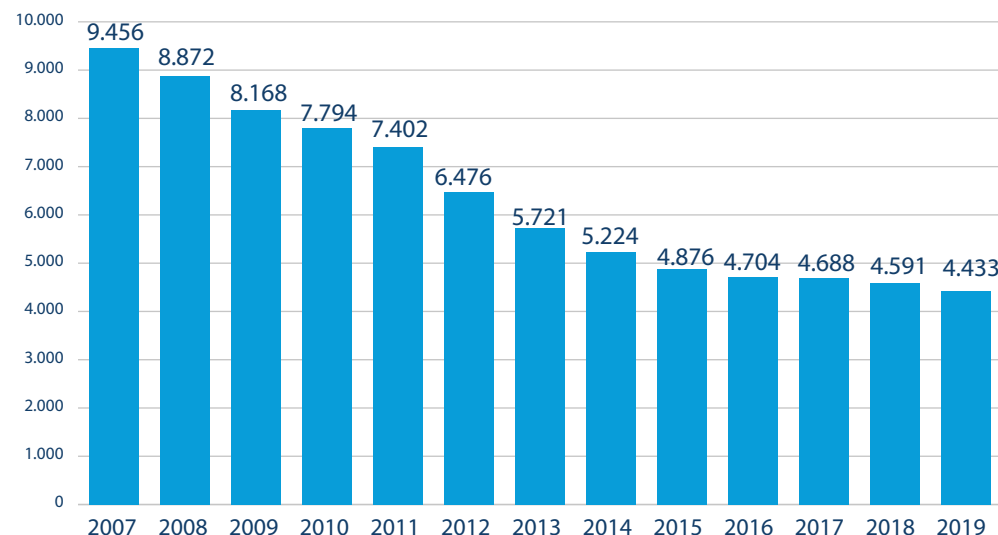
⁶ De concentratie-indicator C3 geeft het gecumuleerde marktaandeel van de drie grootste leveranciers weer.

Figuur 7: Evolutie HHI en C3 – alle klanten samen

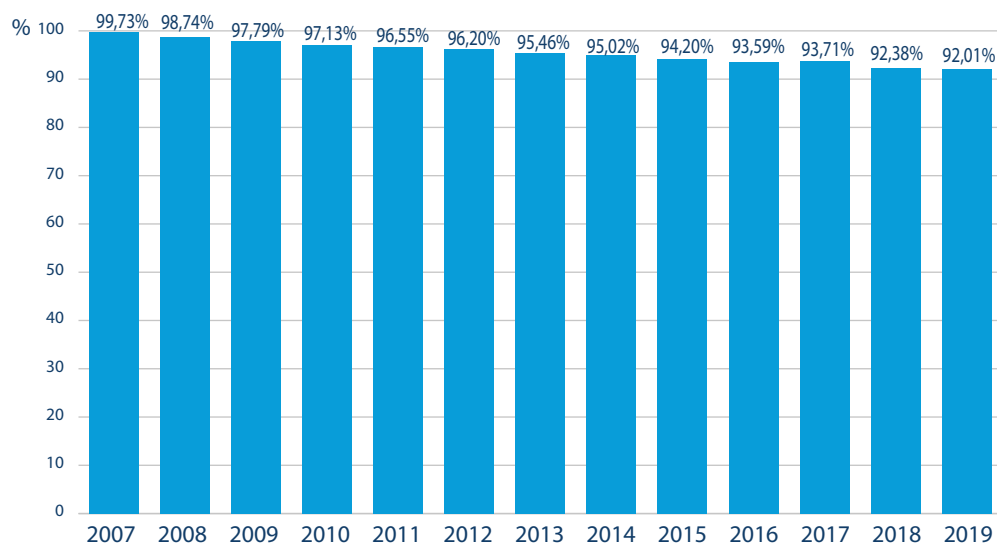
Evolutie HHI-index Elektriciteit - Alle klantentypes samen

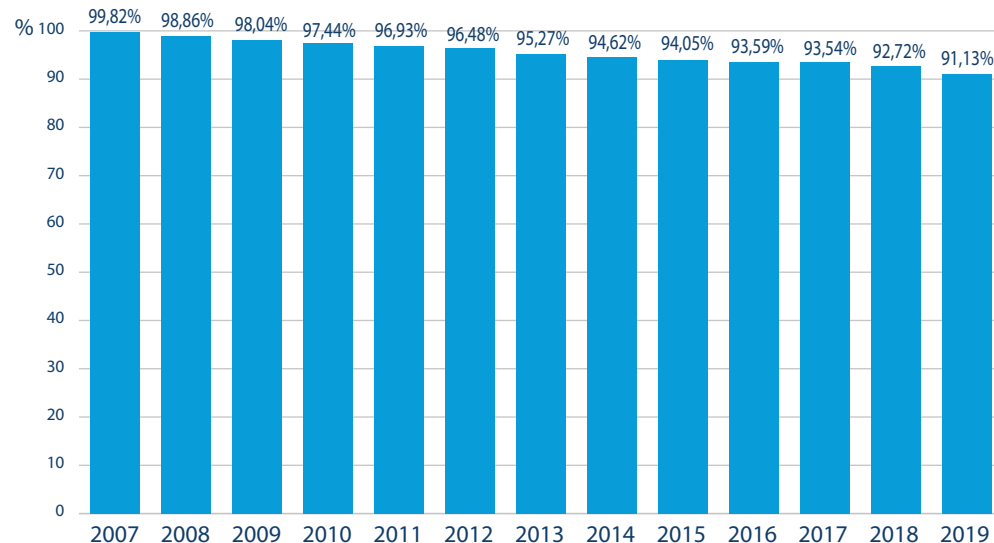
Evolutie HHI-index Gas - Alle klantentypes samen

Evolutie C3-index Elektriciteit - Alle klantentypes samen

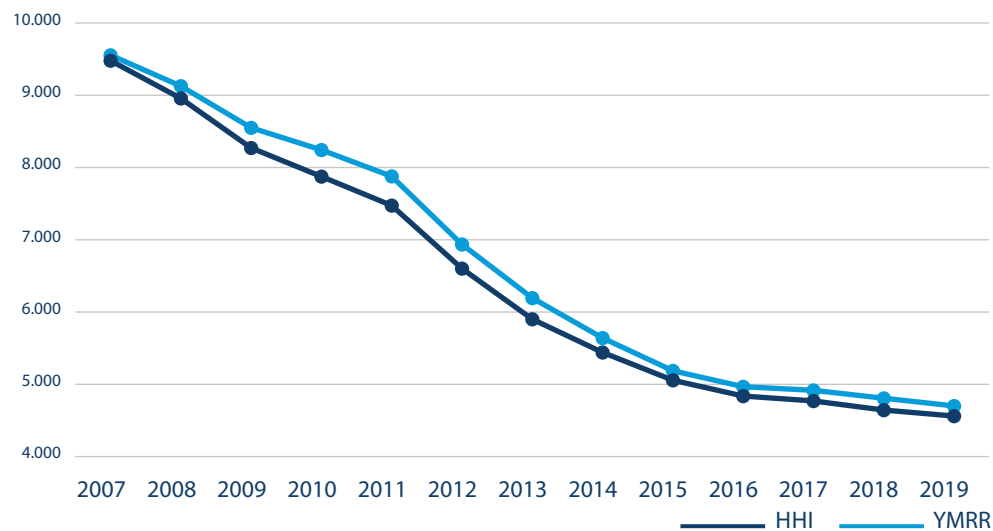
Evolutie C3-index Gas - Alle klantentypes samen

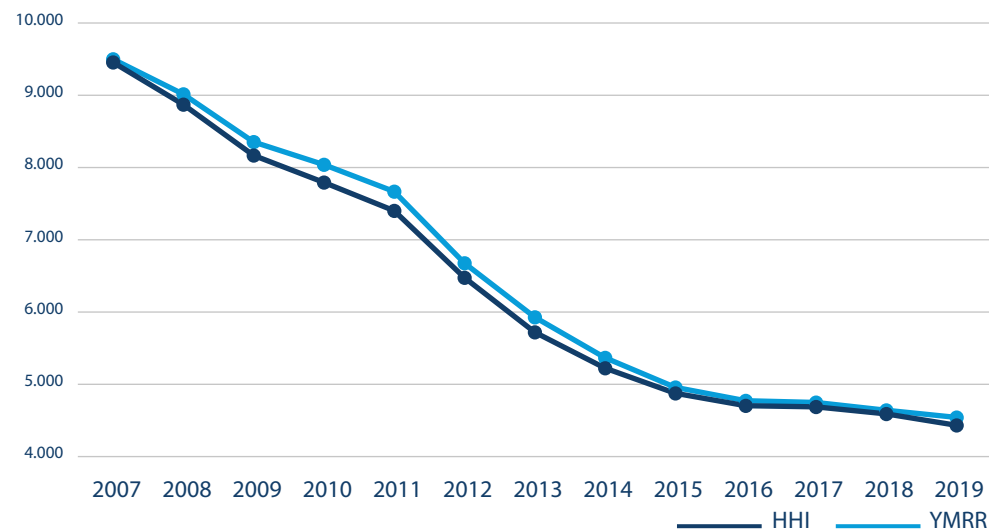
Bron: BRUGEL

Figuur 8: Evolutie HHI per type klant

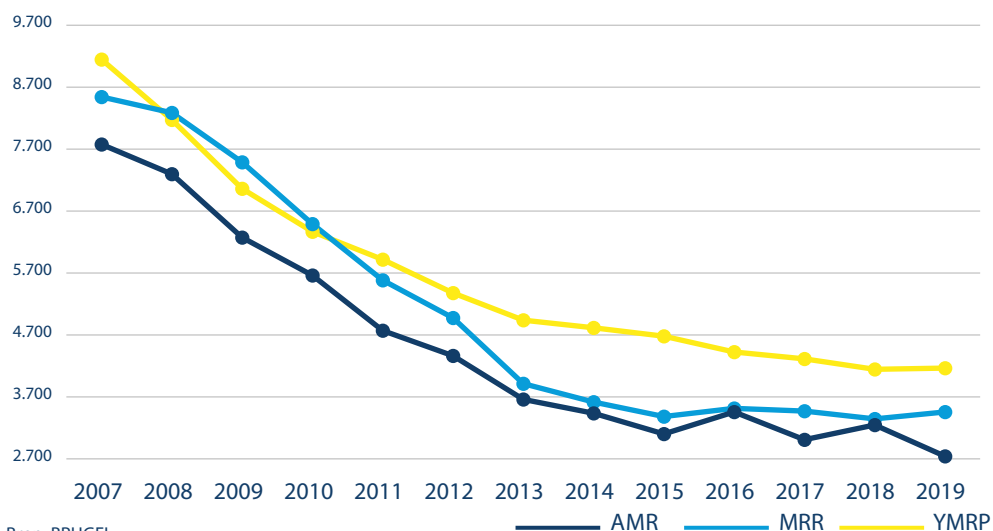
Evolutie HHI elektriciteit-huishoudelijk

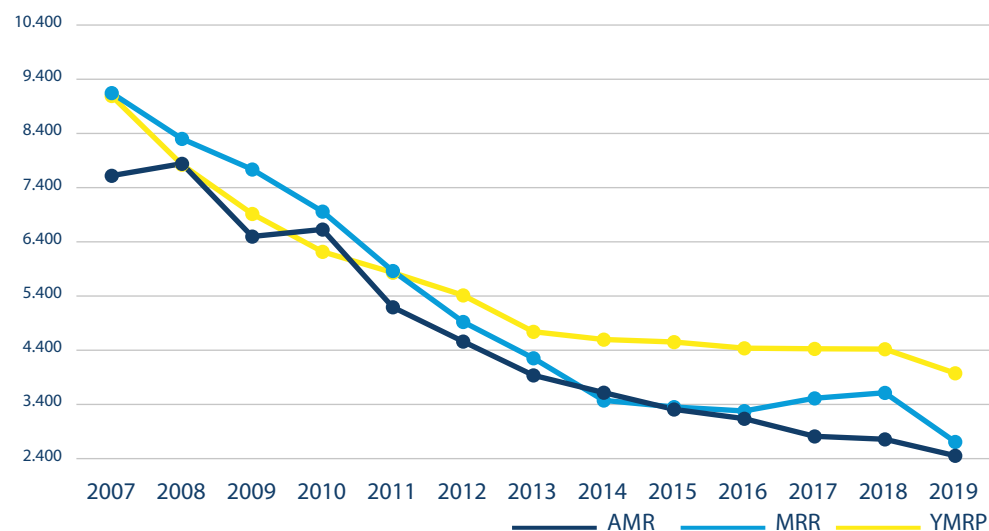
Evolutie HHI gas-huishoudelijk

Evolutie HHI elektriciteit-pro

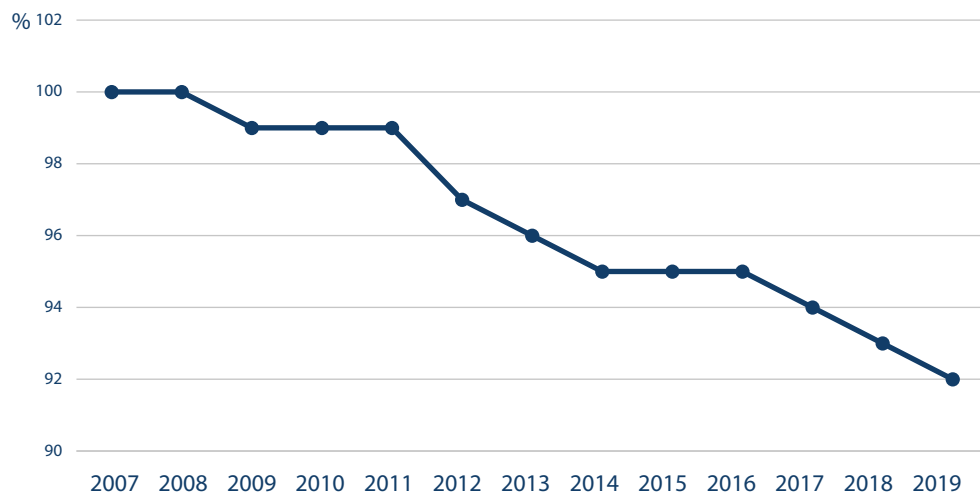
Evolutie HHI gas-pro

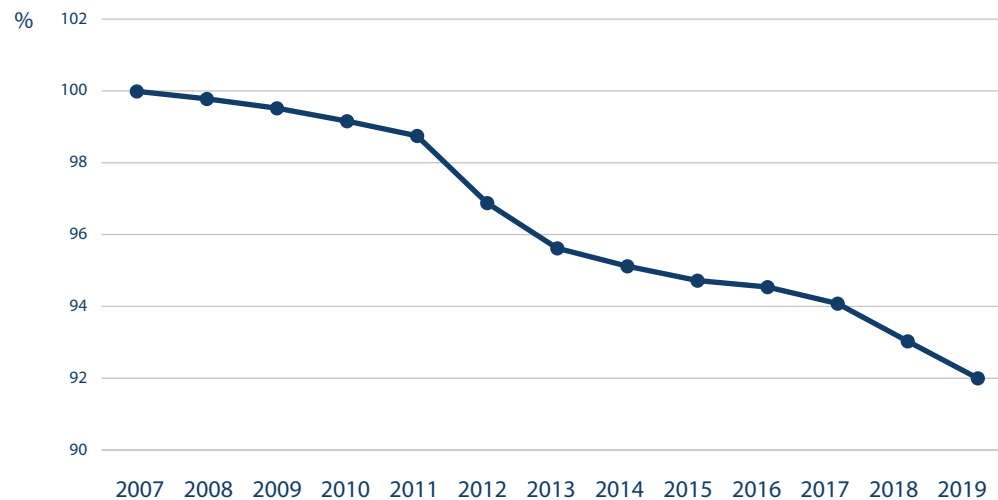
Bron: BRUGEL

Figuur 9: Evolutie C3 per type klant

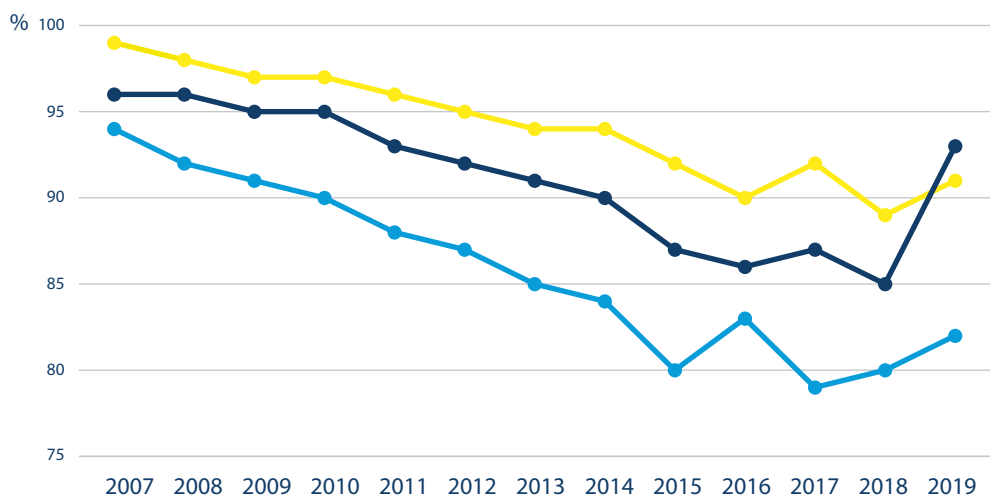
EVOLUTIE C3 elektriciteit-huishoudelijk

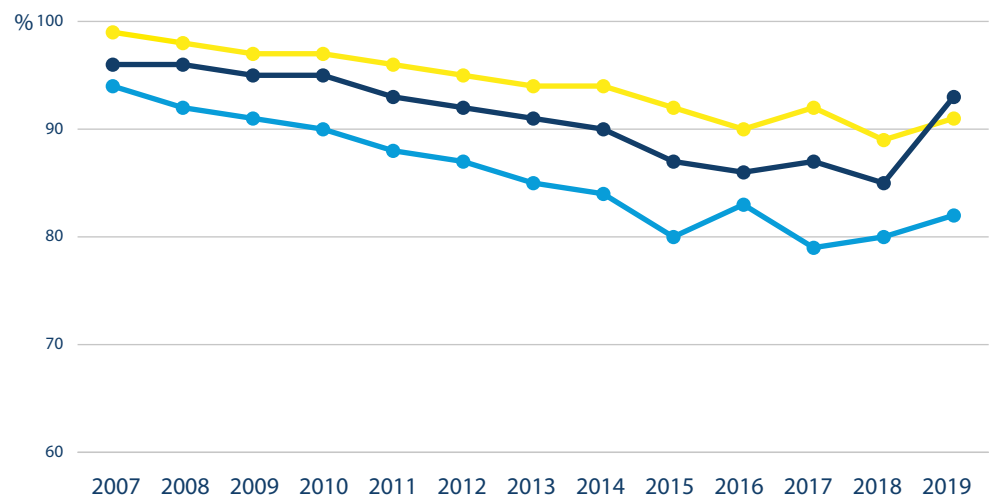
EVOLUTIE C3 gas-huishoudelijk

EVOLUTIE C3 elektriciteit-pro

EVOLUTIE C3 gas-pro

Bron: BRUGEL

— MMR — AMR — YMRP

— MMR — AMR — YMRP

Over het algemeen stellen we enerzijds vast dat de tendens op het vlak van elektriciteit gelijkloopt met de tendens op het vlak van gas, en dat anderzijds de leveringsactiviteit in de huishoudelijke sector bepalend is voor de markttrend. Zowel voor elektriciteit als voor gas zijn de evoluties van beide indices voor de volledige markt (zie grafiek voor alle klanten samen) sterk gecorreleerd met aan de curven van beide indices voor het huishoudelijke segment (zie YMRR-curven of 'Yearly Meter Reading Residential', dit wil zeggen de huishoudelijke klanten met jaarlijkse meteropname).

Voor de HHI-index in het bijzonder stellen we voor zowel elektriciteit als gas vast dat er sinds de vrijmaking tot 2019 sprake is van een neerwaartse tendens.

Voor het huishoudelijke segment zien we dat de daling van de concentratie tussen 2011 en 2015 sterker was, dat die sindsdien vervlakt en dat ze de neiging vertoont zich te stabiliseren rond 4.600 (voor YMR), zowel voor elektriciteit als voor gas.

In het professionele segment stellen we een relatief grote daling vast tussen 2007 en 2013, gevolgd door een periode van stabilisatie rond 4.000 voor elektriciteit en 4.300 voor gas.

Toch stellen we vast dat voor gas het in 2018 voor het AMR-segment ('Automatic Meter Reading', dat wil zeggen professionele klanten met automatische lezing van de laadcurve) bereikte niveau zeer dicht bij de symbolische grens van 2.000 uitkomt, zodat de HHI-index tussen 2018 en 2019 daalt van 4.380 naar 3.900 voor deze klantengroep (AMR, MMR en YMRP samen).

Wat betreft de meting van de concentratie door de C3-indicator met betrekking tot de eerste drie spelers die nog steeds meer dan 90 % van het marktaandeel in handen hebben, zowel voor elektriciteit als voor gas, is de waargenomen neerwaartse evolutie zeer traag. Net als voor de HHI-index stellen we voor de AMR-klanten een meer concurrentiële tendens vast met een C3-index van 67 % voor gas en 82 % voor elektriciteit.

Wat we in ieder geval kunnen vaststellen, is dat de concentratie op de Brusselse markt relatief lager is voor gas dan voor elektriciteit en dat de bereikte niveaus nog hoger liggen dan op wat theoretisch een concurrentiële markt zou worden genoemd. In de andere gewesten zijn de geobserveerde niveaus lager, en voor het Vlaamse Gewest liggen deze niveaus zeer dicht bij 2.000. Elke vergelijkende analyse van de marktaandelen van de drie grootste leveranciers in het BHG moet echter rekening houden met het feit dat er, anders dan in de andere gewesten, sinds 2007 slechts één standaardleverancier actief is.

De sterke concentratie op de markten impliceert trouwens op zichzelf niet noodzakelijkerwijs dat er sprake is van een gebrek aan concurrentie. Het is bijgevolg aangewezen om deze indicator te koppelen aan de analyse van de dynamiek van de verandering van leverancier die in de volgende sectie wordt behandeld.

2.1.4 Evolutie van de 'switches'

In het kader van haar marktanalyse volgt BRUGEL in het bijzonder de indicatoren van bepaalde marktprocessen die het activiteitsniveau van de Brusselse leveranciers en verbruikers weergeven, zoals de 'supplier switches' en de 'combined switches'. We wijzen erop dat de

heronderhandeling van een contract zonder verandering van leverancier niet als een switch wordt beschouwd.

Tabel 6: Gevolgde scenario's in het kader van de analyse van de activiteit van verandering van leverancier

Naam van het scenario	Beschrijving
Supplier Switch	Scenario dat bij de distributienetbeheerder wordt toegepast wanneer een klant van leverancier verandert. De wetteksten bepalen dat een leverancierswijziging effectief moet zijn ten laatste 21 dagen nadat de nieuwe leverancier de nodige stappen heeft ondernomen. Deze indicator geeft het duidelijkst weer dat een klant bewust van leverancier is gewijzigd, dat wil zeggen door naar informatie te zoeken en de leveranciers met elkaar te vergelijken.
Combined Switch	Scenario dat bij distributienetbeheerder wordt toegepast wanneer een klant zijn intrek neemt op een leveringspunt en een andere leverancier kiest dan degene die aanvankelijk actief was op het leveringspunt, zonder dat de meter in de tussentijd wordt afgesloten.

Bron: BRUGEL

De onderstaande figuren 10 tot 15 tonen de evolutie sinds 2008 van het proces van de leverancierswissel, die tot op zekere hoogte de dynamiek van de retailmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest weerspiegelt.

2.1.4.1 Op het niveau van de huishoudelijke afnemers

De figuren met betrekking tot het residentiële gas- en elektriciteitssegment laten een vergelijkbare trend zien voor zowel de indicator 'supplier switch' als voor de indicator 'combined switch', en de belangrijkste verklaring voor deze gelijkentis kan worden gebaseerd op twee hoofdkenmerken. Het eerste kenmerk is inherent aan de Brusselse markt zelf, waarvan de penetratiegraad voor gas zeer hoog ligt. In de meeste gevallen maakt de Brusselse huishoudelijke klant gebruik van elektriciteit en gas voor zijn huishoudelijke behoeften.

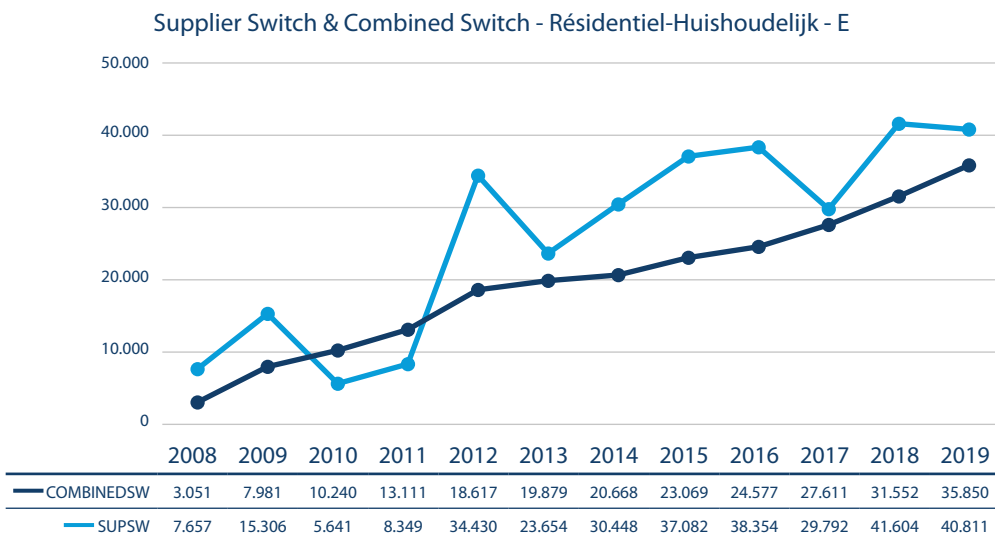
Het tweede kenmerk berust in het feit dat de financiële voordelen van een leverancierswijziging voor gas aanzienlijk hoger kunnen uitvallen dan die van een elektriciteitsleverancier. Gas zou daarom voor een klant de voornaamste trigger kunnen zijn om van leverancier te veranderen. Gezien het feit dat de huishoudelijke klant die een gasleveringspunt heeft, noodzakelijkerwijs ook een leveringspunt voor elektriciteit heeft en dat de meeste huishoudelijke klanten met het oog op een eenvoudige levering en betaling kiezen voor een enkele energiefactuur, kan een verandering van gasleverancier ook een verandering van elektriciteitsleverancier met zich brengen.

Zowel voor de indicator 'supplier switch' als voor de indicator 'combined switch' tonen de figuren voor gas en elektriciteit eveneens een opwaartse trend sinds de vrijmaking.

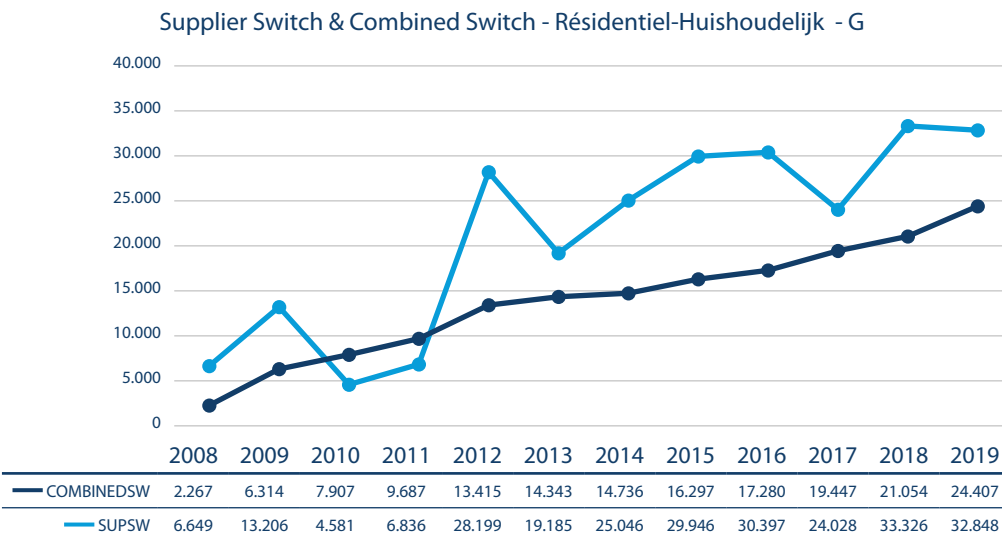
De indicator 'supplier switch', die tussen 2017 en 2018 steeg, daalde echter in 2019, maar bleef desondanks boven het niveau dat twee jaar eerder werd waargenomen. Om deze groeivertraging te verklaren, moeten we kijken naar de uitzonderlijke stijging in 2018, die enerzijds verklaard kan worden door de wijziging van de groeistrategie van EDF Luminus als gevolg van de structurele hindernissen op de Brusselse residentiële markt en anderzijds door de verdeling van de portefeuille van de leverancier Belpower, die failliet is gegaan, over de andere actieve leveranciers. Deze daling kan dus worden genuanceerd als het resultaat van de stabiliteit van het aantal actieve leveranciers tussen 2018 en 2019. De groei van de indicator voor MEGA blijft op zijn beurt lineair en is de afgelopen drie jaar gehandhaafd, zowel voor gas als voor elektriciteit.

Dit bevestigt de evolutie van de leveringspunten van deze leverancier die terug te vinden is in het gedeelte over het marktaandeel, zie hierboven.

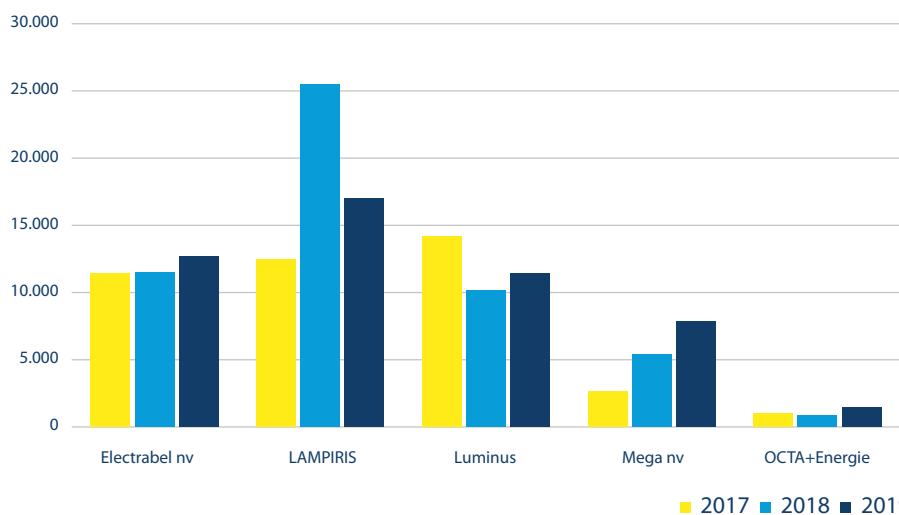
Figuur 10: Evolutie van de 'switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit

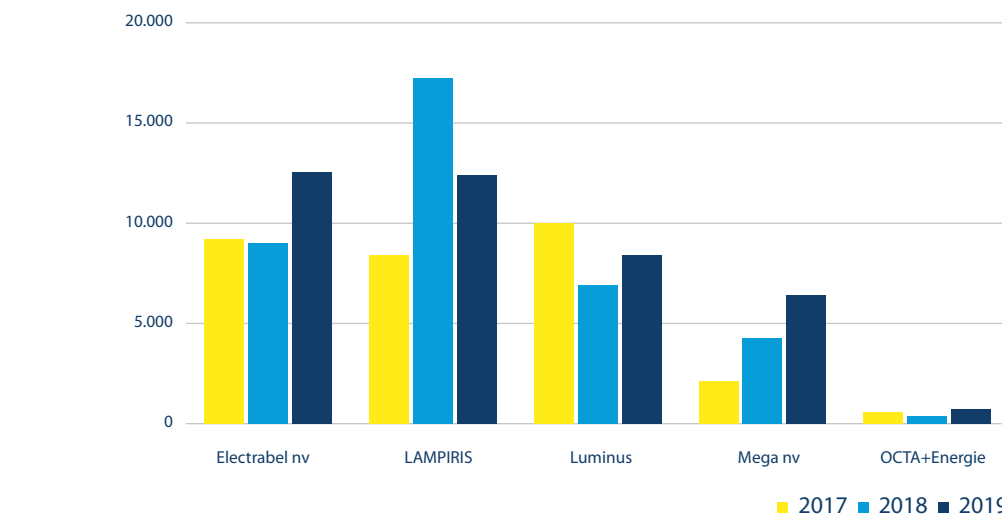
Figuur 11: Evolutie van de 'switches' - huishoudelijke afnemers - gas

Figuur 12: Evolutie van de 'supplier switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit

Figuur 13: Evolutie van de 'supplier switches' - huishoudelijke afnemers - elektriciteit

Bron: BRUGEL

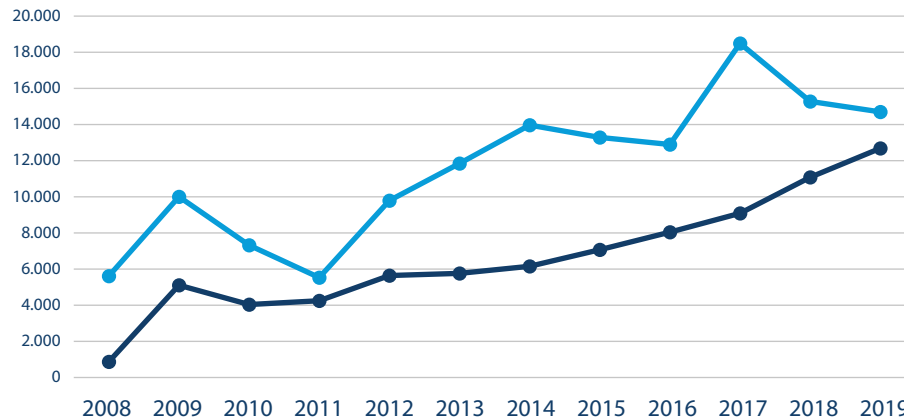

2.1.4.2 Op het niveau van de professionele afnemers

De onderstaande figuren 14 en 15 wijzen op het volgende: aangezien de zakelijke klanten geen invloed hebben ondervonden van de wijziging van het commerciële beleid van Luminus, zet de daling van de 'supplier switch'-indicatoren zich voort in de elektriciteitssector sinds 2017⁷, terwijl de stijging in de gassector zich handhaaft. Dit kleine verschil met betrekking tot het huishoudelijke segment zou kunnen voortkomen uit het feit dat de professionele klanten, gezien de financiële uitdagingen, per energievector andere beslissingen kunnen nemen.

Figuur 14: Evolutie van de 'switches' - professionele afnemers - elektriciteit

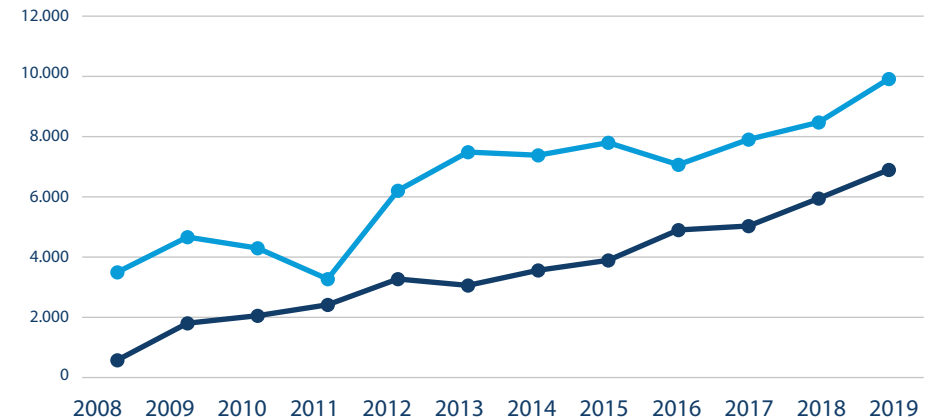
Supplier Switch & Combined Switch elektriciteit - BUS

Bron: BRUGEL

Figuur 15: Evolutie van de 'switches' - professionele afnemers - gas

Supplier Switch & Combined Switch gas - BUS

Bron: BRUGEL

⁷ De bijzondere stijging in 2017 hangt samen met de door Interfin gelanceerde aanbesteding om de energielevering aan de Brusselse gemeenten en overheden te mutualiseren en rationaliseren. Het contract werd in 2017 afgesloten en de groepsoverstap naar de leverancier aan wie de opdracht was toegekend, werd door Sibelga uitgevoerd. In 2018 normaliseert de situatie en volgt ze de geleidelijke evolutie die tot dan werd waargenomen.

2.2 Controle van de leveringsvergunningen voor elektriciteit en gas

2.2.1 Controle van de leveringsvergunningen voor elektriciteit en gas

2.2.1.1 Leveringsvergunningen voor energie

De ordonnanties^{8,9} betreffende de organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verplichten elke natuurlijke of rechtspersoon die elektriciteit of aardgas verkoopt aan de Brusselse eindafnemers, om vooraf over een leveringsvergunning te beschikken.

Voor de toekenning van leveringsvergunningen voor elektriciteit is BRUGEL, overeenkomstig artikel 21 van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gewijzigd door artikel 15 van de ordonnantie van 23 juli 2018, gemachtigd om elke in het voornoemde artikel 21 bedoelde vergunning toe te kennen, over te dragen, te hernieuwen of desgevallend in te trekken.

De beslissing over de toekenning van de gasleveringsvergunningen wordt genomen door de minister die bevoegd is voor energie.

Voor wat betreft de procedure voor de toekenning van deze vergunningen blijven de uitvoeringsbesluiten^{10,11} van toepassing: de kandidaat-leverancier richt een ad-hocdossier aan BRUGEL. Na analyse van het dossier neemt BRUGEL, naargelang de aanvraag gas of elektriciteit betreft, een beslissing om toe te kennen/te weigeren of brengt een gunstig/ongunstig advies uit. Vervolgens worden, voor gas, het aanvraagdossier van de kandidaat-leverancier en het advies van BRUGEL voorgelegd aan de minister die bevoegd is voor Energie; die bepaalt of de leveringsvergunning moet worden toegekend of niet. Als de vergunning wordt toegekend, is ze geldig voor onbepaalde duur.

Om misverstanden bij de leveranciers die leveringsvergunningen voor elektriciteit of gas aanvragen te voorkomen, adviseert BRUGEL om de 'gasordonnantie' aan te passen om de toekenningsprocedures van deze vergunningen te harmoniseren; door BRUGEL dezelfde bevoegdheden toe te kennen als voor elektriciteit, namelijk leveringsvergunningen voor gas toekennen, overdragen, hernieuwen of desgevallend intrekken. Deze overdracht van bevoegdheden naar BRUGEL is voor de regulator ook een kans om na te denken over de doeltreffendheid en efficiëntie van het stelsel van vergunningen dat ingevoerd is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. BRUGEL zal dan ook een advies opstellen met voorstellen om dit stelsel te verbeteren.

Op basis van de kennisgeving van de toekenning van de vergunning zet de leverancier de laatste stappen bij SIBELGA, waaronder de ondertekening van het toegangscontract en de voorlegging van de vereiste financiële bewijsstukken, met het oog op de start van de levering aan de Brusselse klanten. Niet per se alle kandidaat-leveranciers die de vergunning hebben gekregen, laten die echter gelden bij SIBELGA, en dus worden ze niet allemaal actief op de markt voor de levering van elektriciteit en gas in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Op 31 december 2019 hadden 35 ondernemingen een leveringsvergunning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie tabel 7 hierna): vier van hen hadden alleen een vergunning voor elektriciteit, zes hadden alleen een vergunning voor gas en 25 hadden een vergunning voor beide energievectoren. Van al deze houders van leveringsvergunningen hebben slechts 20 elektriciteitsleveranciers en 23 gasleveranciers effectief energie aan de Brusselse eindafnemers geleverd.

8 19 JULI 2001. - Ordonnantie betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

9 1 APRIL 2004. - Ordonnantie betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende wegenisretributies inzake gas en elektriciteit en houdende wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

10 18 JULI 2002. - Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een levering[svergunning] voor elektriciteit.

11 6 MEI 2004. - Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een leveringsvergunning voor gas en houdende wijziging van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 juli 2002 houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een levering[svergunning] voor elektriciteit.

Tabel 7: Lijst van de houders van de leveringsvergunningen

Bedrijf	Elektriciteit	Gas
Antargaz Belgium	✓	✓
Aspiravi Energy	✓	✓
Axpo Benelux	✓	✓
Belgian Eco Energy	✓	✓
Coretec Trading		✓
Dats 24		✓
Elegant	✓	✓
Elexys	✓	✓
Elindus	✓	✓
Endesa Energía	✓	
Eneco Belgium	✓	✓
Energie 2030 Agence	✓	
Energie I&V België (Anode Energie)	✓	
Energy Cluster	✓	
Engie	✓	✓
Eni	✓	✓
Enovos Luxembourg (Filiaal : Enovos Belgium)	✓	✓
Eoly	✓	✓
Essent Belgium	✓	✓
Gas Natural Europe		✓
Groene Energie Administratie (Greenchoice)	✓	✓
Lampiris	✓	✓
Luminus	✓	✓
NatGAS		✓
Octa+ Energie	✓	✓
OMV GAS		✓
Power Online (Mega)	✓	✓
Powerhouse	✓	✓
RWE Supply & Trading	✓	✓
Scholt Energy Control	✓	✓
Total Gas & Power Belgium	✓	✓
Trevion	✓	
Vlaams Energiebedrijf	✓	✓
Watz.	✓	✓
Wingas		✓

Bron: BRUGEL

Het jaar 2019 werd enerzijds gekenmerkt door het opgeven van de elektriciteitsvergunning van Uniper na de stopzetting van zijn activiteit. Uniper, dat alleen actief is in het professionele segment in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, heeft beslist om zijn activiteit in 2018 te beëindigen, maar heeft de bevoorrading van zijn klanten tot 31 december 2019 verzekerd om een periode van overdracht van zijn portefeuille aan andere leveranciers te verzekeren. Anderzijds werden twee nieuwe vergunningen voor de levering van gas toegekend aan DATS 24 en OMV GAS, beide uitsluitend actief in de professionele sector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Er deden zich ook twee opmerkelijke feiten voor op het vlak van overnames en acquisities: begin 2018 werd de overname aangekondigd van Direct Energie (en bijgevolg van zijn Belgische dochteronderneming Poweo) door het Franse olieconcern TOTAL in het kader van zijn plan om zich op de Belgische leveringsmarkt van gas en elektriciteit te vestigen¹². Als gevolg van deze operatie, die van kracht werd op 1 februari 2019, zijn alle offertes van de leverancier POWEO overgedragen aan LAMPIRIS. Zo verdween ook het merk POWEO op 1 juni 2019 van de markt. Tot slot werd ENECO, dat sinds 2003 aanwezig was op de Belgische markt, in 2019 voor 80 % overgenomen door MITSUBISHI CORPORATION en voor 20 % door CHUBU.

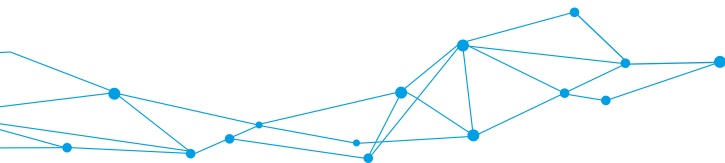
Zo waren er in december 2019 slechts zeven leveranciers actief in het huishoudelijke segment. Daarnaast heeft het aanbod van bepaalde leveranciers die in het huishoudelijke segment actief zijn, bepaalde kenmerken (coöperatief zijn, bankdomiciliëring) die een bepaalde vorm van selectie inhouden. Het cijfer van zeven leveranciers die in het huishoudelijke segment actief zijn, moet dus worden genuanceerd: het aantal leveranciers dat volop actief is in dit segment, ligt lager.

¹² De groep TOTAL had LAMPIRIS al in 2016 overgenomen.

2.3 Toepassing van de procedure voor de noodleverancier

Het complexere wordende vak van de leverancier en de aanwezigheid van exogene factoren waarop de leverancier weinig of geen invloed heeft, kunnen het risico op financiële problemen en faillissement doen toenemen. In deze situatie blijft de leverancier in gebreke of ondervindt hij moeilijkheden om zijn verbintenissen tegenover zijn klanten, de DNB of zijn evenwichtsverantwoordelijke na te komen. Om de impact van een dergelijke gebeurtenis op het evenwicht van de markt en op de bescherming van de eindklanten te beperken, vindt sinds meerdere jaren binnen FORBEG een gezamenlijke denkoefening plaats. Die heeft geleid tot een advies betreffende een verbetering van het wettelijke kader voor de vervangleverancier.

We herinneren eraan dat in Brussel artikel 25noviesdecies van de Elektriciteitsordonnantie en zijn tegenhanger voor de gasmarkt bepalen dat in het geval van faillissement van een leverancier, de standaardleverancier voor de bevoorrading van de klanten van de failliete leverancier zorgt. Bovendien bepaalt het besluit van 14 december 2006 houdende goedkeuring van de beslissing van Sibelga, waarbij de vennootschap Electrabel Customer Solutions aangeduid werd als standaardleverancier, de leveringsvoorwaarden voor klanten in deze specifieke situaties. Toch vond BRUGEL het raadzaam om de regels voor de operationele uitvoering van het wettelijke kader in geval van het faillissement van een energieleverancier beter te specificeren.

Met het oog hierop heeft BRUGEL samen met de andere regulatoren (CWAPE en VREG) een ontwerpadvies¹³ opgesteld over de noodleveranciersregeling. Merk op dat de federale regulator (CREG) dit overleg als waarnemer heeft bijgewoond.

Aangezien veel leveranciers in de drie gewesten van het land actief zijn, wordt in het ontwerpadvies een soortgelijke oplossing voor de drie gewesten voorgesteld.

Dit ontwerpadvies werd onderworpen aan een openbare raadpleging van de belanghebbenden die door de drie gewestelijke regulatoren werd georganiseerd. Het was de bedoeling om – na verwerking van de reacties en eventuele latere raadpleging – een advies voor te leggen aan de drie gewestelijke overheden betreffende de regulering van het alternatieve aanbod.

Met het ontwerpadvies wordt beoogd de volgende algemene doelstellingen te verwezenlijken:

- een omzetting van de richtlijn van 13 juli 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van richtlijn 2003/55/EG en een omzetting van de richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU;
- het in aanmerking nemen van alle klanten van de noodlijdende leverancier (YMR, AMR en MMR); maar ook

van de bijzondere situaties van de prosumers, de klanten met budgetmeter, de overheidsklanten, ...

- een ononderbroken instandhouding van de bevoorrading van de klanten;
- de naleving door alle spelers van hun rol en hun verplichtingen;
- het streven naar een zeker evenwicht in het dragen van de verantwoordelijkheden door de verschillende spelers en de efficiëntie van de procedure voor de maatschappij in haar geheel;
- de veiligheid van het net.

In het ontwerpadvies wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende scenario's inzake noodleveranciersregeling, om rekening te houden met de omvang van de noodlijdende leverancier (namelijk klein, middelgroot of groot), met het type van betrokken klant (YMR, MMR en AMR) en met de eigen capaciteit van de distributienetbeheerder om tijdelijk een klantenportefeuille over te nemen, ... Op dezelfde manier zullen de commerciële leveranciers, via de organisatie van aanbestedingen door de distributienetbeheerders, naargelang het geval een belangrijke rol kunnen spelen in de noodlevering.

Het is wel zo dat elke noodleveringsprocedure tijdelijk bepaalde rechten van de klanten kan beperken, (hoge) kosten kan veroorzaken en enkele technische beperkingen kan inhouden. De reglementering betreffende de noodleverancier zou dus enkel gestart mogen worden als er geen enkel ander alternatief is. De regulatoren zullen de mogelijkheid moeten onderzoeken om de noodlijdende leverancier de nodige tijd te geven om een oplossing te zoeken binnen de markt, bijvoorbeeld door hun klantenportefeuille te verkopen. De regulator zal de leveringsvergunning pas opheffen na alle andere mogelijkheden te hebben onderzocht en geen oplossing met minder ernstige gevolgen te hebben gevonden.

¹³ https://www.brugel.brussels/nl_BE/actualites/consultations/noodleveranciersregeling-372#

2.4 Invoering van een nieuw systeem voor gegevensuitwisseling tussen de DNB en de leveranciers: MIG6

Het ATRIAS-project, dat tot doel heeft een nieuwe standaard voor gegevensuitwisseling tussen DNB's en de leveranciers (hierna MIG6 genoemd) te implementeren via een intergewestelijk platform dat de huidige gewestelijke platformen, waaronder dat van Sibelga, zou moeten vervangen, loopt nog steeds. Dit nieuwe platform is uiterst belangrijk voor de toekomstige goede werking van de energiemarkt, met name als we rekening houden met het volgende:

- het nieuwe platform zou een gezamenlijke datahub voor de markt moeten bieden (ook Central Market System – CMS genoemd); hierdoor kunnen de gegevensuitwisselingen gemakkelijker verlopen en kunnen de investeringskosten bij de leveranciers tot een minimum beperkt worden;
- het nieuwe systeem voor informatie-uitwisseling dat voorgesteld wordt (MIG6) voor dit platform zou functies moeten bieden die compatibel zijn met de toekomstige transformaties van de markt (verschillende diensten voor de valorisatie van gedecentraliseerde producties en het beheer van gegevens afkomstig van slimme meters), met als doel tot een optimale prijs-kwaliteitverhouding van de diensten te komen.

Concreet was het de bedoeling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om er de volgende voordelen uit te halen:

- de leveranciers via een eengemaakt platform gemakkelijker toegang geven tot de Brusselse energiemarkt;
- tegen een lagere prijs reglementaire en regulatoire oplossingen toe te passen voor de energietransitie (collectief zelfverbruik, verschillende tijdsperiodes voor de distributietarieven, opladen van elektrische voertuigen, flexibiliteitsdiensten ...).

Door de moeilijkheden die het project van ATRIAS in het verleden heeft opgeleverd (en nu nog steeds), zou de implementatie van deze voordelen wel eens in het gedrang kunnen komen of zouden er zelfs zeer grote risico's kunnen ontstaan voor de goede werking van de markt.

- **Met betrekking tot de startdatum van het nieuwe platform CMS-MIG6:**

De vastgestelde operationele problemen hebben ertoe geleid dat de opstartdatum van het nieuwe platform een aantal keer is uitgesteld en dat het implementatieplan vaak is aangepast. De meest recente startdatum die aan de markt werd aangekondigd, is september 2021. Om zich aan deze datum te kunnen houden, onderging ATRIAS een grote verandering in zijn organisatie, met name door de integratie van nieuwe competenties, in het bijzonder een crisismanager om de integratie van de programma's van de DNB's en van het CMS van ATRIAS te verbeteren en de realisatie van de verschillende implementaties te versnellen. Er is ook een externe auditor aangesteld om een objectieve blik te werpen op de projectproblemen en om over te gaan tot specifieke audits (haalbaarheid van het project en de planning, capaciteit van de spelers in problematische situaties ...).

- **Wat het toepassingsgebied van MIG6 betreft:**

Het toepassingsgebied van MIG6 werd in 2012 bedacht (lang voor het huidige debat over de energietransitie) en vervolgens ingeperkt en vastgelegd om implementatieproblemen te voorkomen. Er is namelijk nog geen enkele dienst gepland voor het beheer van belastingcurves van de slimme meters, die essentieel zijn voor de invoering van dynamische tarieven, voor flexibiliteitsdiensten, voor het verstrekken van informatieve

gedetailleerde gegevens, voor het beheer van submeters van elektrische voertuigen en voor het verhuizingsproces met een slimme meter. In Vlaanderen is het beheer van de belastingcurves (in aanmerking nemen van deze gegevens voor de dynamische tarieven en de sourcing van de leveranciers) gepland voor 1 januari 2021.

- **Wat betreft de levensvatbaarheid van het CMS van ATRIAS:**

Voorlopig is er niets dat de huidige planning in twijfel trekt, maar er is niet voldoende zekerheid dat alles op een dag zal werken. Daarnaast is de overstap van de huidige MIG (MIG4) naar de MIG 6 eenrichtingsverkeer: zodra de gegevens met het nieuwe CMS worden gegenereerd, zou het niet meer mogelijk zijn om deze gegevens op te halen voor gebruik in de huidige platformen.

Gezien deze moeilijkheden heeft BRUGEL, alleen of samen met andere gewestelijke regulatoren, meerdere acties ondernomen om zijn opdracht inzake controle van de markt uit te voeren. Deze controleopdracht van BRUGEL heeft namelijk enerzijds betrekking op de uitoefening van de tariefbevoegdheid en anderzijds op de opdracht van toezicht op de toepassing van de ordonnanties en besluiten die ermee verband houden:

- Op het vlak van de tarieven:

BRUGEL heeft middelen voorzien voor de controle en de kostenbeheersing van dit project. In het kader van de huidige tariefmethodologie controleert BRUGEL jaarlijks de opvolging van de kosten met betrekking tot dit project; voor 2018 en 2019 heeft BRUGEL een mechanisme ingevoerd dat kostenbeheersing bevordert via regels voor het verwerpen van bedragen die hoger liggen dan wat door BRUGEL als aanvaardbaar wordt geacht. Het is de bedoeling om in de nieuwe methodologie (2020-

2024) enerzijds de projecten die verband houden met ATRIAS te beschouwen als beheersbare kosten; anderzijds voorziet de methodologie in een mechanisme op basis van roadmaps met cijfers voor belangrijke projecten die vooraf aan BRUGEL zijn voorgelegd.

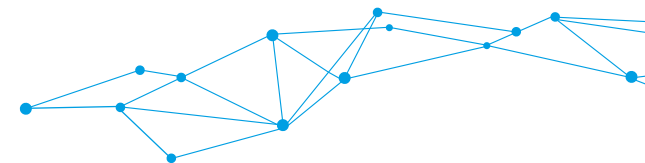
- Op het vlak van toezicht op de toepassing van het wettelijke kader:

Bij elk voorstel dat ter kennis van de regulatoren wordt gebracht, maakt BRUGEL een onderscheid tussen wat onder zijn rol valt ('WAT') en wat onder de rol van de DNB valt ('HOE'). In de correspondentie met de DNB en ATRIAS of op de overlegplatformen van de markt waar ze als waarnemer zetelt, heeft BRUGEL er steeds aan herinnerd dat het noodzakelijk is om het geldende wettelijke en regelgevende kader ('WAT') na te leven en ervoor te zorgen dat de implementatie van specifieke gewestelijke kenmerken technisch niet onmogelijk wordt. De DNB is verantwoordelijk voor de effectieve implementatie ('HOE') van dit wettelijke kader. BRUGEL heeft de moeilijkheden van ATRIAS en het reële risico voor de goede werking van de markt ingezien en verschillende brieven naar Sibelga gestuurd om zijn wettelijke verantwoordelijkheden ter zake in herinnering te brengen.

- Op intergewestelijk vlak:

BRUGEL heeft in het forum van Belgische regulatoren (FORBEG) geen moeite gespaard om tot gezamenlijke standpunten te komen om ATRIAS aan te zetten tot meer transparantie bij het meedelen van informatie over de werkelijke evolutie van het project. Het is in deze geest dat de opdracht van de auditor in 2019 werd verlengd op verzoek van de regulatoren om een neutraal en objectief beeld te geven van de voortgang van het project.

2.5 Markt van de nieuwe flexibiliteitsdiensten

2.5.1 Nieuwe bepalingen van de elektriciteitsordonnantie

De wijzigingsverordening van 23 juli 2018 tot wijziging van de verordening van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die op 30 september 2018 in werking is getreden, heeft een kader ingevoerd voor de ontwikkeling van de vraagflexibiliteit in het BHG. Na onderzoek van deze ordonnantie realiseerde BRUGEL zich dat in de nieuwe ordonnantie niets wordt gezegd over de organisatie van deze nieuwe markt voor klanten die zijn aangesloten op het gewestelijke transmissienet. Om dit te verhelpen heeft BRUGEL in een advies op eigen initiatief¹⁴ voorgesteld om de bepalingen die van toepassing zijn op het distributienet, uit te breiden tot het gewestelijke transmissienet, teneinde elke vorm van uitsluiting of discriminatie tussen Brusselse klanten te voorkomen.

2.5.2 Implementatie van de producten van Elia

De flexibiliteitsmarkt wordt voornamelijk gedomineerd door het productaanbod van ELIA. In de loop van 2019 heeft ELIA een aantal wijzigingen aangebracht aan de verschillende balanceringsproducten¹⁵ en hun technische specificaties in overeenstemming met de Europese eisen. De wijzigingen hebben onder meer betrekking op de eisen op grond van verordening 2017/2195 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing. Tot de geplande wijzigingen van de verschillende balanceringsproducten behoren de modaliteiten en de frequentie van de overnameprocedure. BRUGEL speelt geen actieve rol in de ontwikkeling of de

validatie van de specificaties van deze producten, maar volgt de werkzaamheden en discussies in de verschillende werkgroepen van de User's Group van ELIA¹⁶.

Bovendien zijn er binnen SYNERGRID verschillende acties uitgevoerd om klanten die zijn aangesloten op het distributienet, in staat te stellen deel te nemen aan deze producten. Zo werd 2019 gekenmerkt door de verlenging¹⁷ van het modelcontract tussen de DNB en de FSP (FSP staat voor 'flexibility service provider') dat de levering aan Elia van flexibiliteitsproducten afkomstig van klanten die zijn aangesloten op het distributienet (MS en LS), regelt. Dit modelcontract werd goedgekeurd in 2018 en was geldig voor een periode van één jaar, met als einddatum 30 juni 2019. Gezien het zeer beperkte aantal gesloten contracten werd echter een verlenging van dit contract tot 31 december 2020 voorgesteld.

Het aantal Brusselse klanten die zijn aangesloten op het distributienet en hun flexibiliteit aanbieden, blijft marginaal. In 2019 namen immers slechts 7 klanten deel aan deze markt via het mFRR-product¹⁹ en dit via twee verschillende FSP's voor een totaal vermogen van 16,98 MW. In totaal waren er slechts drie activeringen in 2019: op 7 juni, op 9 augustus en op 4 december.

2.5.3 Toepassing van de regels voor energieoverdracht

Op 13 juli 2017 is een wijziging van de federale wet betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, met het oog op de verbetering van de vraagflexibiliteit en van

de opslag van elektriciteit, in werking getreden. Deze wet voorziet een wettelijk kader voor de overdracht van energie en de overlegprocessen tussen ELIA en de marktpartijen en de samenspraak tussen de CREG en de door de drie gewesten gemandateerde autoriteiten.

In de zin van deze wet²⁰ is er sprake van energieoverdracht in geval van een activering van de vraagflexibiliteit waarbij een leverancier en een aanbieder van flexibiliteitsdiensten betrokken zijn die een afzonderlijke evenwichtsverantwoordelijke hebben en/of een aanbieder van flexibiliteitsdiensten die niet hun leverancier is. Zoals bepaald in artikel 19bis, § 2 van de Elektricitwet moet de CREG overleg plegen met de gewesten voor elke wijziging van de regels voor energieoverdracht. BRUGEL, dat is aangesteld om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te vertegenwoordigen in het overleg met de CREG, heeft de evolutie van dit dossier aandachtig gevolgd, onder meer door deel te nemen aan de diverse uitwisselingsplatforms die FORBEG en ELIA georganiseerd hebben.

Zo werd tijdens een FORBEG-overlegvergadering in mei 2019 een ontwerp wijziging betreffende de regels voor energieoverdracht voorgesteld. Deze ontwerp wijziging is bedoeld om een nieuwe methode voor het behandelen van middelen in het kader van contract met valorisatie van afwijking (ook bekend als een 'pass-through contract') in te voeren. De overlegvergadering over de voorgestelde wijzigingen, waarbij BRUGEL het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigde, vond plaats in maart 2020.

¹⁴ Advies 296 in verband met de wijziging van de elektriciteitsordonnantie en de gasordonnantie met het oog op de omzetting van het 'Clean Energy Package'.

¹⁵ <https://www.elia.be/nl/elektriciteitsmarkt-en-systeem/systeemdiensten>

¹⁶ <https://www.elia.be/nl/users-group>

¹⁷ Beslissing 112: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-112-aanvraag-Synergrid-verlenging-contracten-DNB-FSP-FCR.pdf>

¹⁸ Artikel 2, 48° van de elektriciteitsordonnantie definieert een leverancier van flexibiliteitsdienst als volgt: "een operator van flexibiliteitsdienst, ongeacht zijn eventuele andere rollen in de energiemarkt, waarvan één van de gebruikelijke activiteiten erin bestaat het verbruik en/of de elektriciteitsproductie van één of meerdere distributienetgebruikers aan te sturen, om zijn flexibiliteit te valoriseren."

¹⁹ mFRR staat voor: 'manual Frequency Response Reserve', het betreft de vroegere tertiaire reserve, of R3.

²⁰ Artikel 19bis, § 2 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt.

3 Het beheer van de elektriciteits- en gasnetten

3.1 De ontwikkeling van de netwerken

3.1.1 De opvolging van de investeringsplannen

In de elektriciteits- en gasordonnanties wordt een geheel van technische opdrachten toevertrouwd aan de distributienetbeheerders (SIBELGA) en de gewestelijke transmissienetbeheerders (ELIA), zoals ontwikkeling, onderhoud, toezicht en beheer van het net, de aansluiting van de gebruikers voor verbruiks- en productiedoelinden, meting en beheer van de energiestromen.

In dit kader moeten de netbeheerders jaarlijks, elk voor zich, een voorstel indienen voor een investeringsplan voor de netwerken waarvan ze het beheer verzorgen. Deze ontwerp investeringsplannen worden aan BRUGEL voorgelegd, dat een advies opstelt voor de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

1. De organisatie van een openbare raadpleging

In overeenstemming met de wijzigingen van de elektriciteits- en gasordonnanties die op 30 september 2018 van kracht werden, organiseerde BRUGEL tussen juni en juli 2019 een openbare raadpleging over de verschillende investeringsplannen van SIBELGA (voor de periode 2020-2024) en ELIA (voor de periode 2020-2030). Om de deelname

aan deze openbare raadpleging te vergemakkelijken en om zoveel mogelijk spelers bewust te maken van het belang en de doelstellingen van deze investeringsplannen, organiseerde BRUGEL een openbare presentatie. Deze ongekende oefening (een primeur voor België) kende een groot succes: meer dan vijftig marktspelers en vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld gaven massaal gehoor aan deze oproep.

Figuur 16: Openbare presentatie van de investeringsplannen

2. De belangrijkste aandachtspunten in de ontwerpplannen zijn de volgende:

Na analyse bracht BRUGEL een gunstig advies over elk van de investeringsplannen uit aan de Regering, met enig voorbehoud echter ten aanzien van het investeringsplan voor het elektriciteitsdistributienetwerk van SIBELGA. Het eerste voorbehoud betreft de door SIBELGA geplande projecten voor warmtekrachtkoppelinginstallaties. BRUGEL is immers van mening dat de rol van de DBN onverenigbaar is met die van producent, met name in het licht van het Europese recht. Daarom heeft BRUGEL aan de Regering voorgesteld om de uitvoering van warmtekrachtkoppelingprojecten die nog geen concrete vorm hebben aangenomen via de ondertekening van contracten, op te schorten totdat er een sluitende juridische analyse is uitgevoerd.

Het tweede voorbehoud betreft het project om 4.000 bidirectionele meters die bij prosumers zijn geïnstalleerd, te vervangen door slimme meters. BRUGEL was immers van mening dat, om te voldoen aan het wettelijke kader, deze vervanging afhankelijk moet worden gesteld van een beoordeling door de regulator. Deze beoordeling was echter nog niet uitgevoerd toen de ontwerpplannen werden ingediend.

De analyses die BRUGEL heeft uitgevoerd met betrekking tot met name de voorzieningszekerheid voor de gebruikers, de opvangcapaciteit van de productie-installaties en het investeringsritme die door de netbeheerders zijn voorgesteld, zijn opgenomen in de drie adviezen over de investeringsplannen van respectievelijk SIBELGA (elektriciteit en gas) en ELIA. Deze adviezen²¹ kunnen worden geraadpleegd op de website van BRUGEL.

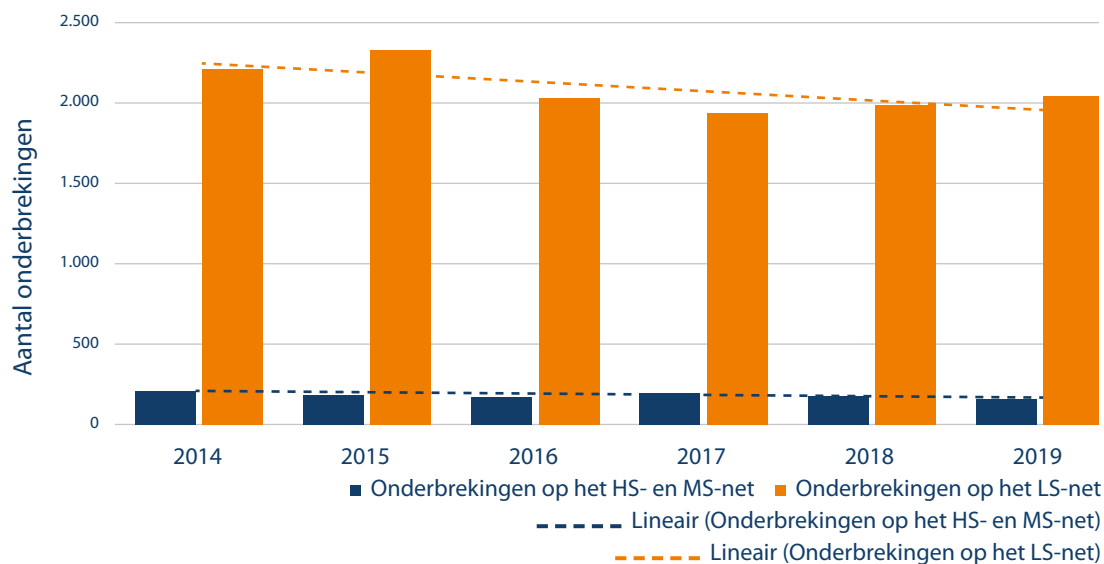
3.1.2 De kwaliteit van de bevoorrading op de elektriciteits- en gasnetten

De netbeheerders moeten BRUGEL elk jaar een verslag bezorgen over de kwaliteit van hun diensten. Deze verslagen vormen een van de belangrijke elementen waarmee rekening wordt gehouden bij de analyse van de investeringsplannen, want ze maken het mogelijk eenmalige of structurele problemen binnen de betreffende netten aan het licht te brengen.

De analyse van deze verslagen was het onderwerp van een advies²² op eigen initiatief dat in 2019 op de BRUGEL-website werd gepubliceerd.

Over het algemeen **merkt BRUGEL de laatste jaren een verbetering van de kwaliteit van de elektriciteitsvoorziening aan de Brusselse verbruikers.** Deze verbetering is met name te zien in de evolutie van het aantal ongeplande onderbrekingen die elk jaar op het net plaatsvinden. In 2019 vonden er 2.202 onderbrekingen plaats op het HS-net (ELIA), het MS- en LS-net (SIBELGA).

Figuur 17: Evolutie van het aantal ongeplande onderbrekingen

21 Advies 287 Investeringsplannen elektriciteit SIBELGA 2020-2024: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2019/nl/Advies-287-investeringsplan-energie-SIBELGA-2020-2024.pdf>

Advies 288 Investeringsplannen gas SIBELGA 2020-2024: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2019/nl/Advies-288-investeringsplan-GAS-Sibelga-2020-2024.pdf>

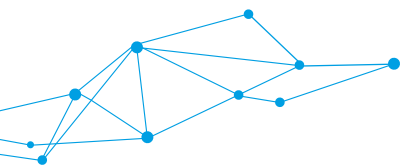
Advies 289 Investeringsplannen elektriciteit SIBELGA 2020-2030: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2019/nl/ADVIES-289-investeringsplan-ELIA-2020-2030.pdf>

22 Advies 283 <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2019/nl/Advies-283-kwaliteit-van-dienst-Sibelga-2018.pdf>

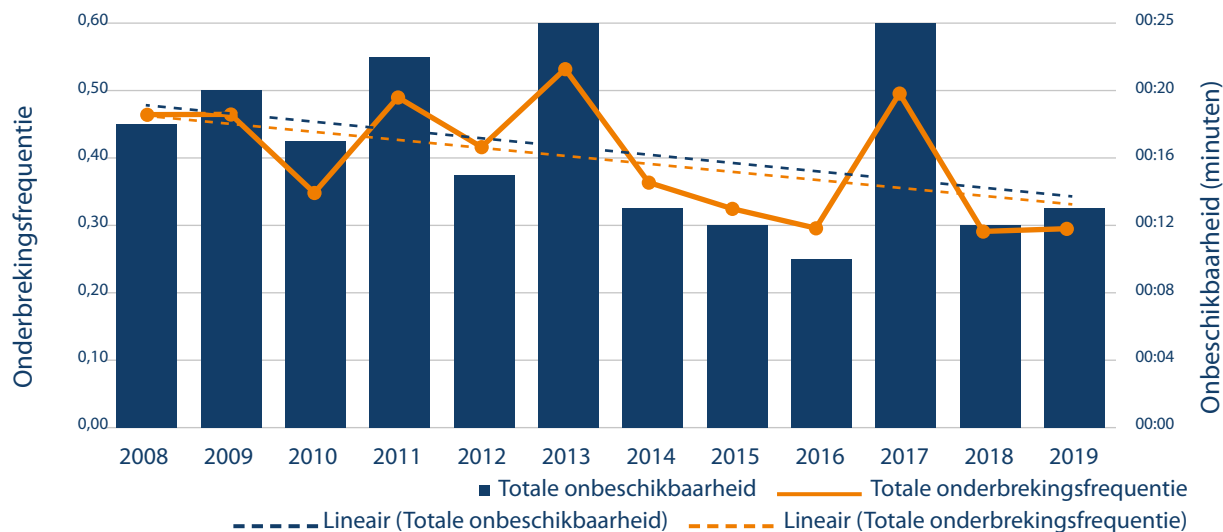
De onderstaande figuur toont de evolutie van de indicatoren voor de continuïteit van de bevoorrading wat betreft de onderbrekingen afkomstig van HS- en MS-netten²³ sinds 2008. We zien een verbetering van de kwaliteit van de levering aan de Brusselse verbruikers via de verlaging van de onbeschikbaarheid (gemiddelde jaarlijkse onderbrekingstijd van een gebruiker van het distributienet) en van de onderbrekingsfrequentie (gemiddeld jaarlijks aantal onderbrekingen van een gebruiker van het distributienet).

In 2019 had een Brusselse gebruiker ten gevolge van onderbrekingen op het HS- en MS-net gemiddeld **13 minuten en 9 seconden geen elektriciteit** en ondervond hij 0,29 onderbrekingen in de loop van het jaar.

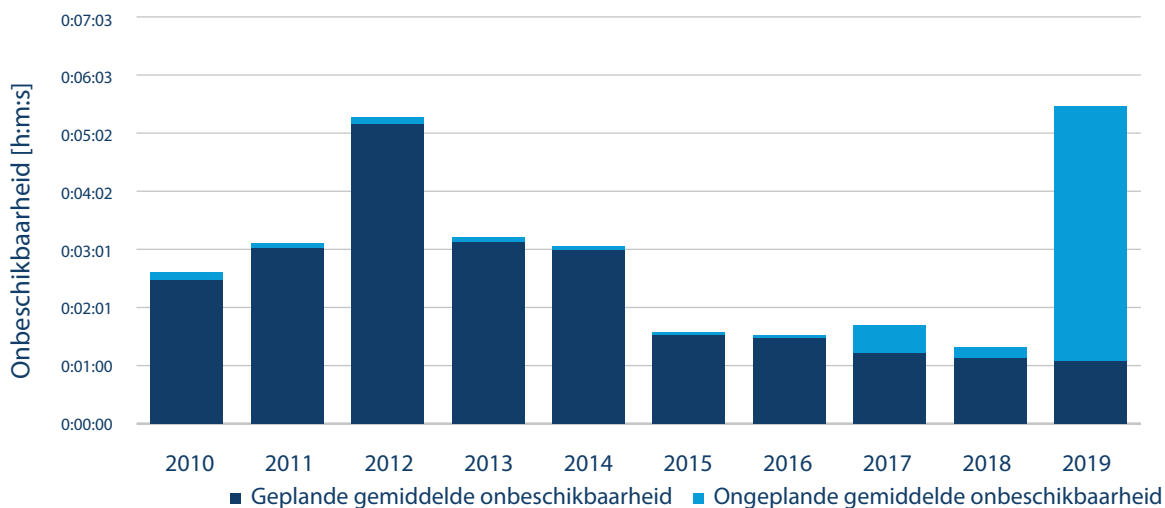
De kwaliteitsindicatoren worden eveneens opgevolgd voor de gasbevoorrading van de netgebruikers. De onderstaande figuur toont de evolutie van de gemiddelde niet-beschikbaarheid voor de gebruikers van het gasdistributienet per type onderbreking (gepland, ongepland).

Figuur 18: Evolutie van de kwaliteit van de elektriciteitsbevoorrading van de netgebruikers

Figuur 19: Evolutie van de onbeschikbaarheid voor de gebruikers van het gasnet

²³ Op het moment dat dit verslag werd geschreven, beschikte BRUGEL nog niet over geconsolideerde informatie over de indicatoren voor het LS-net. Hoewel de ongeplande storingen op het LS-net veel talrijker zijn dan die op het HS- en MS-net, hebben net die laatste wel een grotere impact omdat ze veel meer gebruikers treffen.

We stellen dus vast dat de onbeschikbaarheid van het gas voor de Brusselse verbruikers in hoofdzaak verband houdt met de geplande werkzaamheden. Aangezien de geplande werkzaamheden worden aangekondigd of in overleg met de eindklanten worden uitgevoerd, blijft het ongemak voor hen beperkt. Ongeplande onderbrekingen in de gasvoorziening zijn inderdaad vrij zeldzaam.

Het jaar 2019 werd echter gekenmerkt door een **ernstig incident**. Als gevolg van het insijpelen van water in het LD-net, door een lek in een VIVAQUA-leiding, zijn 455 toegangspunten in de gemeente Vorst gedurende 72 uur verstoken gebleven van gasvoorziening. Dit uitzonderlijke incident veroorzaakte een aanzienlijke toename van de gemiddelde onbeschikbaarheid van gas in 2019 (5 minuten en 48 seconden). Afgezien van dit evenement blijft de kwaliteit van de gaslevering aan de Brusselse verbruikers zeer goed.

De volledige analyse van alle indicatoren voor de kwaliteit van de gas- en elektriciteitsbevoorrading voor 2019 zal het voorwerp uitmaken van een specifiek verslag dat in de loop van het jaar 2020 door BRUGEL zal worden gepubliceerd.

3.1.3 Het project voor de conversie van arm gas naar rijk gas

De eerste fase van de conversie van arm gas naar rijk gas van de Brusselse verbruikers start in 2020 en betreft de gemeenten Molenbeek, Koekelberg en Sint-Agatha-Berchem. Dit komt overeen met +/- 50.000 om te zetten gebruikers.

Bij het uitbrengen van een advies over het investeringsplan voor gas van SIBELGA in 2019 heeft BRUGEL gecontroleerd of de DNB de operaties en investeringen ter voorbereiding van de conversie op het niveau van het net, goed had gepland.

Bovendien heeft SIBELGA nieuwe openbare dienststopdrachten gekregen in het kader van de wijziging van de gasdonnantie eind 2018. Deze opdrachten betreffen met name:

- de communicatie naar de netwerkgebruikers;
- de financiering van boekhoudkundige controles van de installaties door erkende professionals en de vervanging van incompatibele installaties voor verbruikers die zich in een preciaire of kwetsbare situatie bevinden, zoals gedefinieerd door de Regering;
- de opstelling en de goede uitvoering van het plan voor de aanpassing van het net met het oog op de omschakeling van het gasnet.

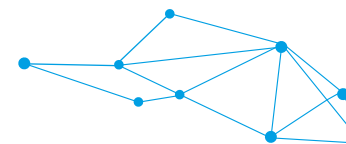
Gezien het belang van een goede communicatie naar de gebruikers van het net, met name wat betreft de verplichting om de compatibiliteit van de installaties te controleren, heeft BRUGEL SIBELGA gevraagd een enquête te houden onder de betrokken gebruikers om de doeltreffendheid van dit communicatieplan te meten. Uit de resultaten van deze enquête, die eind 2019 aan BRUGEL werden meegedeeld, blijkt dat het overgrote deel van de respondenten zich herinnert een bericht over de conversie te hebben ontvangen. Een aanzienlijk deel van hen lijkt echter de te ondernemen stappen niet te hebben begrepen (controle van de installaties, tijdschema, enz.). Rekening houdend met de resultaten van deze enquête werd SIBELGA door BRUGEL uitgenodigd om haar communicatie in die zin aan te passen.

Bovendien heeft BRUGEL in het advies²⁴ over het programma van de openbare dienststopdrachten voor het jaar 2020 aan SIBELGA gevraagd om de gebruikte methodologie voor de uitvoering van de enquêtes ter evaluatie van de communicatie te herzien. BRUGEL vond immers dat de gestelde vragen niet gericht en niet volledig genoeg waren. Deze revisie houdt het volgende in:

- jaarlijkse enquêtes voeren, doelgericht in de gemeentes die als eerste omgeschakeld zullen worden, en op datums die niet te ver verwijderd zijn van de omschakeling;
- peilen naar het aantal gebruikers dat effectief is overgegaan tot de controle van de installatie;
- een steekproef kiezen die representatiever is voor de socio-economische realiteit van de beoogde gemeenten.

BRUGEL heeft in zijn advies ook de aandacht van de overheid gevestigd op de doeltreffendheid van de geïmplementeerde premiereregeling. In dit stadium lijkt dit mechanisme geen invloed te hebben op een aanzienlijk aantal preciaire gebruikers, terwijl de eerste fase van de conversie betrekking heeft op gemeenten waarvan de socio-economische realiteit wordt gekenmerkt door een groot aantal potentieel in aanmerking komende consumenten.

Tot slot heeft BRUGEL de Regering aangeraden om het door SIBELGA toegewezen budget voor de opdracht met betrekking tot de opstelling en de goede uitvoering van een plan voor de aanpassing van het net met het oog op de conversie van het gasnet in 2020 af te wijzen. BRUGEL is immers van mening dat deze opdracht deel uitmaakt van de 'core business' van de DNB en niet moet worden ondersteund door het programma van de openbare dienststopdrachten, maar wel door het distributietarief.

²⁴ Advies 291: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2019/nl/ADVIES-291-Programma-openbare-dienststopdrachten-Sibelga-2020.pdf>

3.1.4 Beoordeling van de efficiëntie van de schadevergoedingsregeling

In 2019 heeft BRUGEL een analyse gemaakt van de doeltreffendheid van de schadevergoedingsregeling. Deze regeling in het kader van de elektriciteits- en gasordonnanties biedt een Brusselse consument de mogelijkheid om, indien hij daarom verzoekt, een vergoeding te ontvangen in geval van:

- een ongeplande onderbreking van de elektriciteitslevering gedurende meer dan 6 uur;
- afwezigheid van energielevering als gevolg van een administratieve fout;
- afwezigheid van energielevering als gevolg van een laattijdige aansluiting;
- schade als gevolg van een onderbreking, non-conformiteit of onregelmatigheid van de levering door een in gebreke blijvende distributienetbeheerder.

Op basis van de analyse heeft BRUGEL vastgesteld dat deze schadevergoedingsregeling niet goed bekend is bij de Brusselse gebruiker. Uit de door SIBELGA meegedeelde informatie blijkt immers het volgende:

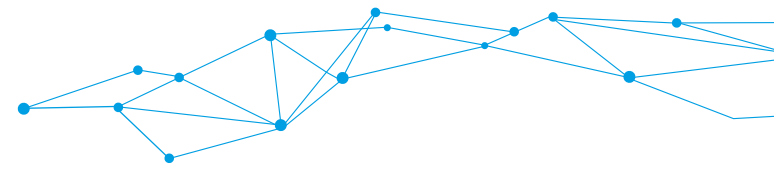
- Er werd geen enkele vergoeding betaald aan de gebruikers naar aanleiding van een vertraging bij de aansluiting, ook al zou het geschatte percentage van aansluitingen van eengezinswoningen voor elektriciteit en voor standaard gasaansluitingen buiten de vastgestelde termijn rond 70-75 % hebben bedragen in de periode van 2017 tot 2019.
- Voor het jaar 2018 heeft de DNB 284 gegronde klachten ontvangen waarbij een vergoeding werd gevraagd voor een stroomonderbreking van meer dan zes uur, voor een bedrag van 32.660 euro. Volgens benaderende ramingen die door SIBELGA werden verschaft zouden echter 2.296 personen zijn getroffen door de ongeplande stroomonderbrekingen van minstens zes uur tijdens het jaar 2018.

In het licht van deze bevindingen heeft SIBELGA, in samenwerking met BRUGEL, reeds in 2019 verschillende maatregelen genomen om enkele van de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Deze maatregelen hebben onder meer geleid tot:

- de creatie van een tabblad op de website van SIBELGA om de gebruiker van het distributienet te informeren over zijn rechten op de schadevergoedingsregeling;
- de aanpassing van het model van het schadevergoedingsformulier zodat het eenvoudiger te begrijpen is.

Daarnaast is BRUGEL in 2019 ook begonnen met een reflectie over de mogelijkheid om de schadevergoedingsregeling te vereenvoudigen. In geval van een onderbreking van meer dan 6 uur kan het inderdaad aangewezen zijn om een automatisch compensatiemechanisme in te stellen zonder dat er noodzakelijkerwijs een verzoek van de gebruiker nodig is. Dit type mechanisme bestaat trouwens ook in Frankrijk en Nederland. Het invoeren van dit automatische systeem zou de gebruikers op voet van gelijkheid plaatsen en zou geen discriminatie teweegbrengen tussen degenen die op de hoogte zijn van het vergoedingssysteem en degenen die dat niet zijn. Het betreft bijgevolg een sociale maatregel die volledig past binnen de filosofie van de doelstellingen van de nieuwe Regering zoals vastgelegd in de Gewestelijke Beleidsverklaring in verband met de bestrijding van het probleem dat mensen hun rechten niet laten gelden.

Ten slotte heeft de analyse van BRUGEL ook tot doel de bestaande tekortkomingen in de uitvoering van de compensaties door de leveranciers in kaart te brengen. De resultaten van deze analyse zullen het voorwerp uitmaken van een verslag op eigen initiatief van BRUGEL en zullen in de loop van 2020 ter consultatie worden voorgelegd.

3.2 Invoering van maatregelen voor de energietransitie

Het centrale thema dat nu en in de komende jaren het beleid van BRUGEL inzake de ontwikkeling en het beheer van de netten zal bepalen, is de energietransitie. Deze energietransitie heeft betrekking op alle doelstellingen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich heeft gesteld naar aanleiding van de Europese ambitie om tegen 2050 koolstofneutraal te zijn.

Wat de energietransitie betreft, heeft het Gewest zich ambitieuze doelstellingen gesteld, waaronder de bevordering van de productie van hernieuwbare energie, het koolstofvrij maken van verwarmingsinstallaties, het uit de markt nemen van alle voertuigen die op fossiele brandstoffen rijden, de ontwikkeling van energiegemeenschappen, enz. Al deze oplossingen die verband houden met de energietransitie hebben een grote impact op de markt en het distributienet. Een van de taken van BRUGEL is ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van het net alle geïmplementeerde oplossingen kan ondersteunen.

3.2.1 Ontwikkeling van de intelligente meetsystemen

De wijzigingsordonnantie van 23 juli 2018 tot wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een kader ingevoerd voor de implementatie van intelligente meetsystemen, gesegmenteerd per niche, die in het volgende hoofdstuk zullen worden beschreven.

3.2.1.1 Door de ordonnantie beoogde niches:

1. Verplichte niches:

Artikel 24ter, § 1, eerste lid bepaalt de verplichte niches waarvoor de DNB geleidelijk aan slimme meters moet installeren:

“De distributienetbeheerder installeert geleidelijk slimme meters op het distributienet, overeenkomstig de volgende verplichte niches, rekening houdend met het algemeen belang en voor zover dat technisch haalbaar, financieel redelijk en evenredig is, gelet op de potentiële energiebesparingen:

- 1° als een meter vervangen wordt, tenzij dit technisch niet mogelijk of rendabel zou zijn, gelet op de geraamde potentiële besparingen op lange termijn;
- 2° als er een aansluiting wordt uitgevoerd in een nieuw of een ingrijpend gerenoveerd gebouw zoals omschreven in richtlijn 2010/31/EU.

2. Prioritaire niches:

In het tweede lid van § 1 van hetzelfde artikel worden de prioritaire niches vermeld waarvoor de DNB geleidelijk aan slimme meters kan installeren:

“De distributienetbeheerder kan eveneens geleidelijk slimme meters op het distributienet installeren, overeenkomstig de volgende prioritaire niches vastgelegd in het investeringsplan waarvan sprake in artikel 12, rekening houdend met het algemeen belang en voor zover dat technisch haalbaar, financieel redelijk en evenredig is gelet op de potentiële energiebesparingen:

- 1° als de gebruiker van het distributienet beschikt over een elektrisch voertuig en dit laat weten aan de distributienetbeheerder; in dat geval wordt in het gebouw waarin hij woont een slimme meter geplaatst;
- 2° als de gebruiker van het distributienet een jaarlijks verbruik heeft van meer dan 6.000 kWh per jaar;
- 3° als de gebruiker van het distributienet beschikt over een opslagenheid die elektriciteit opnieuw in het distributienet kan injecteren, of over een warmtepomp;

- 4° als de eindafnemers hun flexibiliteit aanbieden via een aanbieder van flexibiliteit;
- 5° als een gebruiker van het distributienet het vraagt, tenzij dat niet technisch haalbaar of financieel redelijk en evenredig is gelet op de potentiële energiebesparingen;
- 6° als de gebruiker van het distributienet een prosumer is of elektriciteit opnieuw in het net kan injecteren.”

3. Niches geïdentificeerd door de studie van BRUGEL en, in voorkomend geval, goedgekeurd door de Regering na bespreking in het Parlement:

Artikel 24ter laat in § 1, derde lid, de DNB de mogelijkheid om slimme meters te installeren in andere gevallen, in voorkomend geval door een specifiek en transversaal onderzoek van BRUGEL geïdentificeerd als economisch, energetisch en sociaal geschikt. Deze nieuwe gevallen moeten door de Regering worden vastgesteld na een debat in het Parlement:

“Op voorwaarde dat een specifiek en transversaal onderzoek van Brugel de economische, energetische en sociale geschiktheid van de ontwikkeling van slimme meters aantoonbaar voor elke niche bedoeld in artikel 24ter, lid 1 en 2, alsook, desgevallend, voor elke nieuwe categorie van eventuele begunstigen, en na debat in het Parlement, kan de Regering andere situaties bepalen waarin de distributienetbeheerder slimme meters installeert, evenals de installatiemodaliteiten ervoor. Brugel legt dat onderzoek ter raadpleging voor aan het publiek.”

Deze evaluatie is uitgevoerd in 2019. Op basis van dit onderzoek heeft BRUGEL een ontwerpadvies op eigen initiatief²⁵ opgesteld betreffende zijn visie 2020-2050 voor de uitrol van slimme meetsystemen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het eindrapport van de studie in opdracht van BRUGEL en het advies op eigen initiatief worden in de loop van april en mei 2020 aan een openbare raadpleging onderworpen.

3.2.2 De ontwikkeling van de zogenoemde alternatieve mobiliteit

Het Energie-Klimaatplan 2030 dat de Regering in oktober 2019 heeft aangenomen, is bijzonder ambitieus op het gebied van mobiliteit. De autoriteiten hebben zich namelijk bereid verklaard om uiterlijk in 2030 af te stappen van diesel en uiterlijk in 2035 af te stappen van benzine en lpg. De aankondiging van deze maatregel kwam in 2019 nadrukkelijk in het nieuws, met name vanwege het gebrek aan oplaadinfrastructuur voor elektriciteit en aan tankstations voor gecombineerd aardgas (CNG) die nodig zijn om een echte 'fuel shift' te kunnen realiseren.

Zich bewust van de uitdaging die de ontwikkeling van de zogenaamde alternatieve mobiliteit (met inbegrip van zachte mobiliteit) inhoudt, zowel vanuit milieu- als gezondheidsoogpunt, is BRUGEL ook in 2019 en net als de voorbije jaren een actieve rol blijven spelen, in het bijzonder:

- door een presentatie te geven tijdens de rondetafel over de gevolgen van de ontwikkeling van voertuigen op elektriciteit en op CNG voor de elektriciteits- en gasnetten in het kader van de openbare raadpleging door Leefmilieu Brussel over de afbouw van diesel en benzine;

- door het organiseren van de openbare raadpleging over de investeringsplannen van de netbeheerders ELIA en SIBELGA, waarvan een van de belangrijkste thema's betrekking had op de capaciteit van het elektriciteitsnet om de ontwikkeling van elektrische voertuigen te ondersteunen;
- door bevoorrechte contacten te onderhouden met de verschillende actoren die betrokken zijn bij de ontwikkeling van duurzame mobiliteit in Brussel (Leefmilieu Brussel, Brussel Mobiliteit, Febiac, Gas.be, Charge Point Operator, ...).

Bovendien heeft BRUGEL, eveneens in zijn advies 291 betreffende het programma van de openbaredienststopdrachten 2020 van SIBELGA, het projectvoorstel van de DNB voor de installatie van een vijftigtal oplaadpunten voor elektrische voertuigen op de gemeentelijke wegen geanalyseerd. Dit voorstel van de DNB is gebaseerd op een nieuwe openbare dienststopdracht²⁶ voor SIBELGA, die bestaat uit het begeleiden van gewestelijke en lokale overheden bij het opzetten van infrastructures voor de distributie van alternatieve brandstoffen, door middel van advies, bijstand bij het identificeren van mogelijkheden en administratieve en technische ondersteuning.

Hoewel BRUGEL ervan overtuigd is dat het essentieel is om het aanbod van openbare laadinfrastructuur te versterken, heeft BRUGEL de Regering voorgesteld om het project van SIBELGA te weigeren omdat:

- de uitvoering van deze nieuwe openbare dienststopdracht het voorwerp moet uitmaken van een besluit van de Regering, zoals bepaald in de elektriciteitsordonnantie. Maar dat besluit bestaat niet op heden.

- BRUGEL was van oordeel dat het project het Europese wettelijke kader niet naleeft²⁷. Dat recht bepaalt immers dat de distributienetbeheerders geen eigenaar mogen zijn van oplaadpunten voor elektrische voertuigen, en die ook niet mogen ontwikkelen, beheren of exploiteren, behalve als meerdere voorwaarden samen vervuld zijn. Maar deze voorwaarden zijn momenteel nog niet vervuld.
- BRUGEL is van mening dat dit soort projecten deel moet uitmaken van een strategische visie op het niveau van het Gewest. BRUGEL raadde de regering ook aan om snel een taskforce op te richten om een transversale en globale strategische visie te ontwikkelen voor de uitrol van een netwerk van laadpalen in Brussel op korte en middellange termijn.

Het **standpunt en de aanbevelingen van BRUGEL werden tot slot door de Regering opgevolgd**. BRUGEL zal met dezelfde proactieve en collaboratieve aanpak ondersteuning en expertise blijven bieden in het kader van de taskforce die in 2020 zal worden opgericht.

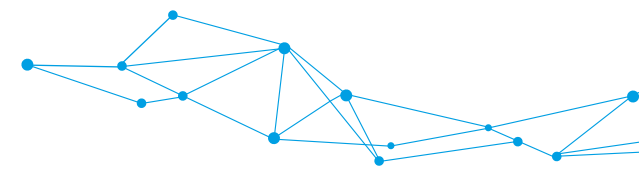
Wat de ontwikkeling van de mobiliteit op aardgas betreft, werden in 2019 in Brussel twee nieuwe stations geopend. Het Gewest heeft dus 4 CNG-stations op zijn grondgebied. Eén ervan, geopend in december 2019, is trouwens het eerste bio-CNG-station in België.

Zoals geformuleerd in verschillende adviezen beschouwt BRUGEL CNG als een van de alternatieven voor de traditionele verbrandingsmotoren die op korte en middellange termijn geloofwaardig zijn voor Brussel. Dit is ook de reden waarom **BRUGEL in de nieuwe gastariefmethodologie de afschaffing van de aansluitingskosten voor nieuwe CNG-stations vanaf 2020 heeft opgenomen**.

²⁵ Advies op eigen initiatief 294 betreffende de visie 2020-2050 van BRUGEL voor de uitrol van slimme meetsystemen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

²⁶ Ingevoegd bij de wijziging van de elektriciteitsordonnantie van 23 juli 2018.

²⁷ In casu artikel 33 van richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019.

3.3 De evolutie van het technisch reglement

3.3.1 Omzetting en implementatie van de Europese netcodes

De ontwikkeling en de tenuitvoerlegging van de Europese netcodes en de Europese richtlijnen vormen een belangrijke tool ter bevordering van de integratie en de werking van de interne energiemarkt. Dit geheel van Europese teksten heeft tot doel geharmoniseerde en coherente regels en vereisten te verstrekken die de grensoverschrijdende aspecten van de elektriciteitssector bestrijken. Het betreft de vereisten met betrekking tot de aansluiting op het net, de coördinatie van het beheer van het transmissienet en de ontwikkeling van Europese elektriciteitsmarkten.

Deze netcodes zijn verdeeld in drie groepen: operationele codes, marktcodes en aansluitingscodes²⁸.

De groep van de aansluitingscodes telt drie codes:

- de verordening (EU) 2016/631 van de Commissie van 14 april 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net (hierna: **NC RfG**, wat staat voor **Requirements for Generators**)²⁹,

- de verordening (EU) 2016/1388 van de Commissie van 17 augustus 2016 tot vaststelling van een netcode voor de aansluiting van verbruikers (hierna **DCC**, wat staat voor **Demand Connection Code**)³⁰,
- de verordening (EU) 2016/1447 van de Commissie van 26 augustus 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting op het net van hoogspanningsgelijkstroomsystemen en op gelijkstroom aangesloten power park modules (hierna **HVDC**, wat staat voor **High Voltage Direct Current**)³¹.

Deze codes bevatten exhaustieve en niet-exhaustieve eisen. De exhaustieve eisen zijn vast, vereisen geen enkele nationale specificatie en zijn van toepassing in alle lidstaten. De niet-exhaustieve eisen bevatten niet alle gegevens of parameters om toegepast te worden en vereisen specificaties op nationaal niveau. Ze geven de lidstaten dus een mate van vrijheid, zodat ze de eisen kunnen aanpassen aan de kenmerken van het net of van de reguleringszone in kwestie en tegelijk binnen de door de codes bepaalde grenzen kunnen blijven.

In overeenstemming met de bepalingen van deze verordeningen moesten de bevoegde netbeheerders

(ELIA en SYNERGRID voor de DNB's) voorstellen indienen, ter goedkeuring door de regulatoren, voor algemeen toepasselijke eisen, met de niet-limitatieve eisen voor de gewestelijke transmissie- en distributienetwerken. Met het oog op het onderzoek van die voorstellen zijn de gewestelijke regulatoren overeengekomen om binnen FORBEG samen te werken en de beslissingen op elkaar af te stemmen om ervoor te zorgen dat de marktspelers in de drie gewesten over geharmoniseerde regels beschikken. Op 16 november besliste³² BRUGEL net als de VREG en de CWaPE om deze voorstellen te weigeren omdat ze nog te veel onduidelijkheden bevatten en omdat bepaalde passages nog verbeterd moesten worden.

Bovendien heeft SYNERGRID, nog steeds met de bedoeling de nieuwe uit de NC RfG afkomstige eisen toe te passen, in december 2018 aan de gewestelijke regulatoren een voorstel voorgelegd voor het technische voorschrift voor de aansluiting van gedecentraliseerde productie-installaties die parallel met het distributienet functioneren (ook C10/11 genoemd). Net als de voorgestelde algemeen toepasselijke eisen kon BRUGEL, in samenwerking met de gewestelijke regulatoren, dit voorstel niet goedkeuren zoals het werd ingediend.

28 Voor meer informatie: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/wholesale-market/electricity-network-codes>

29 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0631&from=EN>

30 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1388&qid=1591374966859&from=EN>

31 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1447&from=EN>

32 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2018/nl/BESLISSING-71-ELIA-afwijzing-vereisten-DCC.pdf>

<https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2018/nl/BESLISSING-72-ELIA-afwijzing-vereisten-RfG.pdf>

<https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2018/nl/BESLISSING-74-SYNERGRID-afwijzing-vereisten-DCC.pdf>

<https://www.brugel.brussels/publication/document/notype/2018/nl/BESLISSING-75-SYNERGRID-afwijzing-vereisten-RfG.pdf>

In de eerste helft van 2019 hebben de netbeheerders en de gewestelijke regulatoren overleg gepleegd om de voorstellen voor algemeen toepasselijke eisen te verbeteren. Als gevolg daarvan werd in mei 2019 een nieuwe versie van de vereisten ter goedkeuring voorgelegd aan de gewestelijke regulatoren. Deze nieuwe voorstellen voor algemeen toepasselijke eisen waren duidelijk van betere kwaliteit, maar vereisten nog enkele laatste aanpassingen. De voorstellen voor de verschillende eisen werden uiteindelijk begin september 2019 goedgekeurd door middel van de beslissingen 114³³, 115³⁴, 116³⁵ en 117³⁶.

3.3.1.1 Bepalen van de installaties die in de zin van de Europese codes als bestaand beschouwd moeten worden:

De nieuwe Europese verordeningen tot vaststelling van de netcodes 'NC RfG' en 'DCC' voorzien in nieuwe aansluitingsbepalingen die van toepassing zijn op installaties die op het moment van inwerkingtreding van deze codes als nieuw worden beschouwd. Deze nieuwe bepalingen zullen bijgevolg niet van toepassing zijn op installaties die worden beschouwd als bestaande installaties in de zin van de bovengenoemde codes.

Deze codes bepalen echter ook dat er op basis van het voorstel van de netbeheerders een geheel van specifieke eisen moet worden vastgelegd (algemeen toepasselijke eisen). Er was echter een verschil tussen het moment vanaf wanneer een eenheid als nieuw werd beschouwd in de zin van hogergenoemde codes en het moment waarop de algemeen toepasselijke eisen goedgekeurd en verplicht worden; op die manier ontstaat er een onzekerheid voor de investeerders en de initiatiefnemers van het project. In bepaalde gevallen wisten de initiatiefnemers bij de uitwerking van hun project immers niet aan welke eisen de eenheden moesten voldoen.

Naar aanleiding van de verwerping door de gewestelijke regulatoren van het eerste voorstel voor algemeen geldende eisen voor netbeheerders werd de periode van het tijdsverschil dat voor onzekerheid zorgde, verlengd.

Om deze onzekerheid en de ongemakken die erdoor kunnen worden veroorzaakt te vermijden, achtte BRUGEL het noodzakelijk om de datum waarop installaties als nieuw zullen worden beschouwd in de zin van de netcodes te bepalen en rekening te houden met de datum van inwerkingtreding van de eisen die algemeen van toepassing zijn in het kader van hogergenoemde codes.

Hogergenoemde codes voorzien immers in de volgende bepalingen:

- *“Een lidstaat kan erin voorzien dat de regulerende instantie in gespecificeerde omstandigheden kan bepalen of de elektriciteitsproductie-eenheid als een bestaande productie-eenheid dan wel als nieuwe productie-eenheid moet worden beschouwd.”*³⁷
- *“Een lidstaat kan erin voorzien dat de regulerende instantie in gespecificeerde omstandigheden kan bepalen of de transmissiegekoppelde verbruiksinstallatie, de transmissiegekoppelde distributie-installatie, het distributiesysteem of de verbruikseenheid als bestaand dan wel als nieuw moet worden beschouwd.”*³⁸

Om een stabiel kader te garanderen, heeft BRUGEL de beslissing op eigen initiatief 91³⁹ genomen om de eenheden voor elektriciteitsproductie en de verbruiksinstallaties zoals bedoeld door respectievelijk de NC RfG en de DCC en die zijn aangesloten op het gewestelijke transmissienet en het distributienet te beschouwen als bestaand in de zin van de voornoemde codes twee maanden na de publicatie van de goedkeuring van de ermee verband houdende voorgestelde algemeen toepasselijke eisen.

33 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-114-voorstel-technisch-voorschrift-C10/11-Synergrid.pdf>

34 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-115-BESLISSING-DCC-Elia.pdf>

35 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-116-DCC-Synergrid.pdf>

36 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-117-algemene-toepassingsvereisten-Elia.pdf>

37 Artikel 4.2 van de NC RfG

38 Artikel 4.2 van de DCC

39 <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-91-Europese-netwerkcodes-nieuw-bestaand.pdf>

4 De distributietarieven

4.1 Reguleringskader

BRUGEL is bevoegd voor de tarifiering van de elektriciteits- en gasdistributie in het Brussels Gewest.

Er werd een werkgroep opgericht met de vier Belgische regulatoren. Deze werkgroep is in 2019 tweemaal samengekomen. Bovendien heeft BRUGEL met de verschillende regulatoren specifieke uitwisselingen georganiseerd over bepaalde onderwerpen (IT-kosten, federale bijdrage, enz.).

4.2 Belangrijkste activiteiten in 2019

4.2.1 De tariefaanpassingen

In de loop van de regulatorische periode voorzien de ordonnanties de automatische aanpassing van de distributietarieven na de inwerkingtreding van een nieuwe toeslag of belasting, evenals de jaarlijkse indexering van de bedragen van de wegenisretributies. Bovendien geeft elke aanpassing van de transmissietarieven aanleiding tot een wijziging van de tarieven voor de doorrekening van deze transmissiekosten door de distributienetbeheerder.

In het huidige tarifieringssysteem voor de distributiekosten legt de ordonnantie een nieuwe toeslag op. De onmiddellijke toepassing van bepaalde maatregelen

laat niet alleen de regulator, maar ook de netbeheerder en de leveranciers slechts een beperkte marge voor de implementatie ervan.

Op 9 januari 2019 heeft BRUGEL de aanpassingen van de tarieven voor de doorrekening van de kosten van het gebruik van het transmissienet en van indexering van de wegenisretributie goedgekeurd⁴⁰.

4.2.2 Controle van de regulatorische saldi 2018

In overeenstemming met de toepassing van artikel 5.2 van de tariefmethodologie heeft BRUGEL in 2019 de regulatorische saldi voor het boekjaar 2018 gecontroleerd⁴¹.

Naast de goedkeuring van de tarieven omvat de tariefbevoegdheid immers ook de jaarlijkse controle ex post van de rekeningen van de distributienetbeheerder. Elk jaar van de regulatorische periode gaat de regulator over tot de controle van de bedrijfskosten, de gerealiseerde investeringen evenals de volumes verdeelde energie en stelt hij een grondig onderzoek in naar de vastgestelde afwijkingen ten opzichte van het initiële tariefvoorstel en ten opzichte van de geplande investeringsplannen en openbare dienstverplichtingen.

Er moet dus worden opgemerkt dat er twee soorten regulatorische saldi bestaan: de saldi op de beheersbare kosten (dus op de kosten waarover de netbeheerder controle

40 Beslissing 81: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-81-aanpassing-tarieven-transmissienet-2019.pdf>

41 Beslissing 118: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-118-ex-post-2018-%20tariefsaldi-ELEK.pdf>

Beslissing 119: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-119-ex-post-2018-tariefsaldi-GAS.pdf>

kan uitvoeren) en de saldi op de onbeheersbare kosten (dus op de kosten waarover de operator geen directe controle uitoefent). Het saldo van de onbeheersbare kosten komt ten goede aan de verbruikers, terwijl het saldo van de beheersbare kosten deels naar de verbruikers en deels naar de netbeheerder terugvloeit. Het gaat om het stimuleringsmechanisme dat momenteel in het Brusselse Gewest van kracht is.

Net als voor het vorige boekjaar bleek uit de controle en goedkeuring van de rekeningen in 2018 opnieuw dat er een aanzienlijk verschil bestond tussen de werkelijkheid en de geraamde budgetten, en dat er dus sprake was van een aanzienlijk regulatorisch saldo. Deze situatie valt onder meer te verklaren door de overschatting van bepaalde kosten en een bijzondere economische context (zeer lage OLO-rente, vennootschapsbelasting ...). Na een aantal correcties⁴² werden de regulatorische saldi goedgekeurd door BRUGEL.

Voor 2018 bedroeg het gecumuleerde regulatorische (onbeheersbare) saldo voor elektriciteit ongeveer 123,3 miljoen euro, waarvan 72,7 miljoen euro niet was toegekend aan specifieke projecten. Voor gas bedraagt het reguleringsfonds 112,9 miljoen euro, waarvan 73,7 miljoen nog niet is toegewezen. Het aandeel dat aan de netbeheerder wordt toegekend als incentive met betrekking tot de beheersbare kosten bedraagt 2,8 miljoen euro voor elektriciteit en 2,2 miljoen euro voor gas. Deze bedragen maken deel uit van het globale resultaat dat Sibelga als dividend uitkeert, naast de toegestane billijke marge. In 2018 bedroeg deze billijke marge 22,7 miljoen euro voor elektriciteit en 15 miljoen euro voor gas. Als we daar de geldende wegenisretributies voor elektriciteit en gas bij optellen, kan worden geschat dat ongeveer één op de vier euro van de inkomsten van de netbeheerder terugvloeit naar de aandeelhouders. BRUGEL wil dat daar in de toekomst verandering in komt.

Tijdens iedere controle ex post worden bepaalde posten meer in detail onderzocht. In 2019 werd bijzondere aandacht besteed aan bepaalde kostencategorieën, waarbij een meer gedetailleerde analyse werd uitgevoerd met betrekking tot: jubilarispremies en bepaalde extralegale voordelen en hun tarifaire tenlasteneming, uitgaven voor projecten, meer bepaald in de IT-sfeer, en bepaalde vragen ter voorbereiding van de analyse van de tariefvoorstellen voor de periode 2020-2024.

Wat dit jaar met name is opgemerkt, is de tendens van de netbeheerder om het stimuleringsmechanisme te optimaliseren ten nadele van de tarieven, zonder de algemene efficiëntie ervan te verhogen. Bovendien stelde BRUGEL de relevantie van het onderhandelingsmechanisme (paritair comité) dat momenteel wordt toegepast op de elektriciteits- en gasector en de coherentie van de toepassing van één enkel onderhandelingsstelsel tussen monopolistische gereguleerde overheidsbedrijven en niet-gereguleerde bedrijven ter discussie. Deze reflectie leidt tot een heroverweging van het huidige regelgevingsmodel en tot het beperken van een eventuele toekomstige budgettaire overschatting.

Bovendien wenste BRUGEL, zonder de kosten evenwel te verwerpen, SIBELGA aan te bevelen om rekening te houden met de economische of ecologische voordelen van de organisatie van sommige van deze activiteiten (manier van reizen van bepaalde werknemers, enz.).

Dankzij deze oefening kon de asymmetrie van de informatie tussen de regulator en de netbeheerder verder worden beperkt.

4.2.3 Methodologie 2020-2024

Naar aanleiding van de vele besprekingen in 2018 over de tariefmethodologieën (zie jaarverslag 2018) heeft BRUGEL deze begin 2019 ter raadpleging voorgelegd aan de Raad van Gebruikers en aan een openbare raadpleging. Naast het advies van de Raad van Gebruikers heeft slechts één andere respondent opmerkingen geformuleerd op de door BRUGEL vastgestelde methodologieën. BRUGEL heeft op al die opmerkingen gereageerd in een raadplegingsverslag⁴³ en de methodologieën aangepast in het licht van de ontvangen opmerkingen.

De energietariefmethodologieën werden op 7 maart 2019 door BRUGEL goedgekeurd. Deze methodologieën werden doorgegeven aan SIBELGA, dat 6 maanden de tijd had om zijn tariefvoorstellen op te stellen.

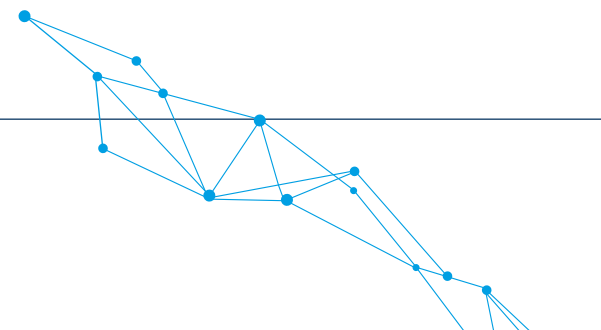
Tegen de tariefmethodologieën en de besluiten tot goedkeuring van de tarieven voor 2020-2024 is geen beroep aangetekend.

42 Verwerping van administratieve boetes, verwijlinterest en schadevergoedingen voor afsluitingen

43 Verslag 77: <https://www.brugel.brussels/publication/document/verslagen/2019/nl/Verlsag-77-Raadpleging-Tariefmethodologieen.pdf>

44 Beslissing 122: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-122-weigering-TARIEVEN-20-24-ELEK.pdf>

Beslissing 123: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-123-weigering-TARIEVEN-20-24-GAS.pdf>

4.2.4 Tariefvoorstellen 2020-2024

De goedkeuring van de distributietarieven is een belangrijke stap, omdat hiermee een deel van de factuur voor de Brusselse verbruikers voor een periode van 5 jaar wordt vastgelegd. Het is de taak van BRUGEL om de overeenstemming van deze tariefvoorstellen met de methodologieën te controleren en om bepaalde keuzes van de netbeheerder in zijn kostenramingen te vergelijken. De eerste stap is het valideren van de structurele hypothesen van de tariefvoorstellen. Bijvoorbeeld de evolutie van de over de periode verdeelde hoeveelheden, de verdeelsleutels, de hypothesen inzake inflatieparameters, enz. Deze fase vormde ook een prevalidatie van alle tarieven voor technische diensten (installatie van meters, enz.).

Vanaf september heeft BRUGEL SIBELGA aangesproken op alle kosten die in de tariefvoorstellen zijn opgenomen. De aanvankelijk ingediende tariefvoorstellen werden door BRUGEL op 20 november 2019 afgewezen. In deze afwijzingsbeslissingen⁴⁴ vroeg BRUGEL aan SIBELGA om de ingediende tariefvoorstellen te herformuleren, met vermelding van de verschillende elementen die moeten worden gewijzigd om een goedkeuringsbeslissing te verkrijgen.

Op basis van aangepaste tariefvoorstellen keurde BRUGEL op 18 december 2019 de elektriciteits- en gasdistributietarieven goed⁴⁵.

Samengevat ontwikkelt de totale enveloppe die door de tarieven moet worden gedekt, zich als volgt:

- Voor elektriciteit: daling tussen 2019 en 2020 en vervolgens stijging over de hele periode (210,7 miljoen euro in 2019, 9,3% stijging tussen budget 20 en 24).

- Voor gas: daling van het tariefbudget tussen 2019 en 2020 (107,2 miljoen euro) met een globaal genomen stabiel tarief (+/- 2,5 % stijging over 5 jaar).

Voor de periode 2020-2024 werd aldus ongeveer 45 miljoen euro uitgetrokken voor het afvlakken van de distributietarieven voor elektriciteit. Voor gas werd geen gebruik gemaakt van een regulatorisch saldo om de tarieven voor deze periode te verlagen. In 2020 zal BRUGEL zich buigen over de kwestie van de financiering van het gasnet (verloren kosten) in een Europese visie gericht op decarbonisatie.

Hoewel de in de vorige methodologieën vastgelegde grote principes voor het merendeel werden behouden en geperfectioneerd, werden er belangrijke wijzigingen aangebracht.

Evolutie van de tarieven

Naar het voorbeeld van het tariefbudget zullen de residentiële afnemers in Brussel die zowel elektriciteit als gas verbruiken, hun tarieven in 2020 met ongeveer 5,8 % zien dalen en daarna geleidelijk aan zien stijgen.

Voor grote gasafnemers bedraagt de daling ongeveer 10 % voor minder dan 10 GWh/jaar en 25 % voor de grootste verbruikers.

Voor elektriciteit zullen MS- en TMS-gebruikers hun rekeningen zien stijgen. Deze verhoging is het gevolg van de verschillende maatregelen die BRUGEL heeft genomen om de tariefroosters te vereenvoudigen en een tariefstructuur die niet meer geschikt is, geleidelijk af te bouwen.

Voor laagspanningsklanten (huishoudelijke en kleine professionele klanten) werd er, zoals vorig jaar aangekondigd, een capaciteitsterm ingevoerd ter vervanging van het bestaande tarief. Het betreft een tarief dat gebaseerd is op het beschikbaar gestelde vermogen en dat al een betere reflectiviteit mogelijk maakt. Het is de bedoeling om in de zeer nabije toekomst, en zodra er slimme meters op het netwerk zijn geïnstalleerd, een prijssysteem te ontwikkelen dat de consument zal aanmoedigen om beter gebruik te maken van het net (bijvoorbeeld door de invoering van meerdere tijdslots in plaats van de traditionele dag- of nachtperiode, enz.).

Ter herinnering: de distributiekosten vertegenwoordigen ongeveer 28 % van de gasrekening en 32 % van de elektriciteitsrekening.

In 2019 zijn de besprekingen over de eerste projecten voor collectief zelfverbruik/energiegemeenschappen in het Brussels Gewest van start gegaan. Dit is een verdere ontwikkeling van het marktmodel waarin het tariefaspect een belangrijke rol speelt en waaraan BRUGEL de komende jaren bijzondere aandacht zal besteden. De tariefsaldi zijn trouwens momenteel gereserveerd voor de financiering van bepaalde innovatieve projecten.

Nu deze tarieven voor 5 jaar zijn vastgelegd, zal BRUGEL een stappenplan opstellen waarin de tariefdoelstellingen van BRUGEL voor de volgende methodologie worden uiteengezet. Aan het einde van deze tweede tariefperiode moet de regelgeving voldoende rijp zijn voor een grondige herziening van bepaalde mechanismen van het huidige tariefkader.

⁴⁴ Beslissing 122bis: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-122bis-goedkeuring-nieuwe-tarieven-ELEK.pdf>
⁴⁵ Beslissing 123bis: <https://www.brugel.brussels/publication/document/beslissingen/2019/nl/BESLISSING-123bis-goedkeuring-nieuwe-tarieven-Gas.pdf>

4.2.4 Transversale analyse

De tariefbevoegdheid stelt BRUGEL in staat om een transversale, efficiënte en volledige controle uit te voeren die het mogelijk maakt om de tariefgegevens (tariefvoorstellen en ex-postcontrole) te vergelijken en te harmoniseren met de informatie die in de investeringsplannen en de programma's van de openbare dienstverplichtingen wordt doorgegeven, en met het verslag over de kwaliteit van de dienstverlening.

4.2.4.1 Op het niveau van de investeringsplannen

Het geheel van de kosten (investeringen en exploitatie) van de distributienetbeheerder is onderworpen aan de controle van BRUGEL. Bij de goedkeuring van het tariefvoorstel voor de periode 2020-2024 heeft BRUGEL een globale budgettaire enveloppe goedgekeurd die de tarieven moet dekken. Deze enveloppe werd vastgelegd op basis van het investeringsplan 2020-2024 dat aan BRUGEL werd voorgelegd voor advies.

De controle van de kostenbeheersing gebeurt ex post door BRUGEL.

In 2019 bedroegen de investeringen in netwerken 54,6 miljoen euro voor elektriciteit en 16,9 miljoen euro voor gas. Voor 2020 ligt het voorgestelde elektriciteitsbudget veel hoger (71,9 miljoen euro), voor gas is dat ongeveer 16 miljoen euro.

We wijzen op de aanzienlijke impact van de stijging van de kosten in verband met de aannemers die door SIBELGA als onderaannemers worden ingezet. In dit verband vroeg

BRUGEL aan SIBELGA om een analyse voor te leggen van de mogelijke voordelen van de herinternalisering van bepaalde activiteiten.

In het kader van zijn beslissingen over de tariefvoorstellen van SIBELGA is BRUGEL van mening dat de valorisering van het (door de Regering gevalideerde) investeringsplan te voorzichtig wordt uitgevoerd, gezien de systematische discrepantie tussen de investeringsplannen en de verwezenlijkingen.

4.2.4.2 Op het niveau van de openbare dienstverplichtingen

Net als voor de investeringsplannen heeft BRUGEL enerzijds de coherentie van het programma voor de openbare dienstverplichtingen voor 2018 met de tariefvoorstellen voor elektriciteit en gas geanalyseerd en anderzijds, tijdens de ex-postcontrole, het uitvoeringsverslag van het programma 2018 aan de tarifaire realiteit getoetst.

Voor elektriciteit bedragen de totale kosten voor het jaar 2019 26,35 miljoen euro. Voor gas bedragen de kosten 2,1 miljoen euro. Deze bedragen worden volledig gefinancierd door de distributietarieven.

Sinds 2017 werden aan de distributienetbeheerder twee nieuwe openbare dienstverplichtingen toevertrouwd (Solarclick en Nrclick). Deze twee nieuwe opdrachten worden volledig gesubsidieerd door het Gewest en hebben geen impact op de distributietarieven.

De tarieven in verband met de openbare dienstverplichtingen worden elk jaar opnieuw geëvalueerd op basis van de meest recente realiteiten. In het kader van

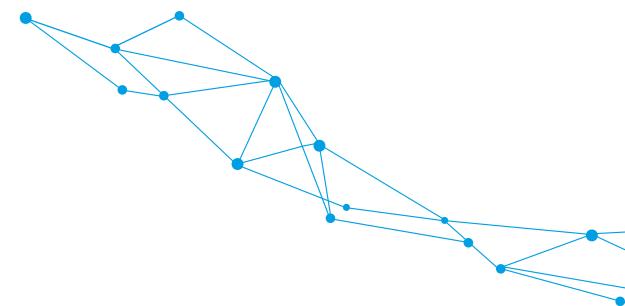
de validatie van de tariefvoorstellen werden de tarieven voor 2020 vastgesteld om overeen te stemmen met de uitgaven die in 2018 werden gedaan en waaraan andere nieuwe uitgaven kunnen worden toegevoegd (einde van de winterperiode en end of contract). Er worden tariefsaldi gereserveerd om de afwijkingen tussen de tariefinkomsten en de werkelijke kosten van de uitvoering van het geplande programma voor 2020 te dekken.

Wat gas betreft, zal voor een residentiële afnemer die jaarlijks 12.000 kWh verbruikt, het deel van de distributiekosten dat gekoppeld is aan de ODV's tussen 2019 en 2020 globaal gezien identiek zijn (€ 3,26/jaar excl. btw).

Wat elektriciteit betreft, zal voor een residentiële afnemer die jaarlijks 2800 kWh verbruikt, het deel van distributiekosten dat gekoppeld is aan de ODV's iets hoger zijn in 2020 (€ 31,85/jaar excl. btw) dan in 2019 (€ 27,70/jaar excl. btw).

4.2.5 Incentive regulation op basis van de doelstellingen

In 2019 legde BRUGEL in het kader van de nieuwe tariefmethodologie voor de periode 2020-2024 de laatste hand aan de implementatie van het mechanisme voor een stimulerende tarifiering op basis van de doelstellingen inzake de kwaliteit van de door de DNB aan de klanten en aan de leveranciers aangeboden diensten. BRUGEL heeft een definitieve lijst van prestatie-indicatoren opgesteld met een prestatietraject over de hele tariefperiode. Dit mechanisme voorziet in een bonus-malussysteem op basis van de jaarlijkse resultaten van deze indicatoren.

5 Conclusies

De markante punten met betrekking tot het toezicht op de werking van de elektriciteits- en gasmarkt zijn als volgt:

Wat betreft de werking van de elektriciteits- en gasmarkt:

- Het aantal actieve leveringspunten, zowel voor elektriciteit als voor gas, neemt al twaalf jaar lang van jaar tot jaar lichtjes toe. Deze stijging stemt overeen met de normale evolutie van de distributienetten in een stedelijke omgeving. Eind 2019 bedraagt ze 11 % voor elektriciteit en 6,5 % voor gas in vergelijking met de situatie eind 2007. Wat de volumes betreft, is het elektriciteitsverbruik sinds 2007 licht maar aanhoudend gedaald, met een terugval van 16 % in 2019 tegenover 2007. De evolutie van het verbruik van aardgas sinds 2007 vertoont een sterke correlatie met de evolutie van de graaddagen; dit bevestigt het overwicht van het residentiële verbruik, dat in essentie door de verwarmingsbehoeften van de Brusselse huishoudens wordt bepaald.
- In 2019 beschikten 35 bedrijven over een leveringsvergunning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarvan 25 met een vergunning voor beide energiedragers. Toch hebben slechts 20 elektriciteitsleveranciers en 23 gasleveranciers effectief energie aan de Brusselse eindafnemers geleverd. In 2019 werden twee nieuwe vergunningen voor de levering van gas toegekend aan DATS 24 en OMV GAS, beide uitsluitend actief in de professionele sector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

- Net als de vorige jaren blijkt uit de analyse van de concentratie op de Brusselse markt enerzijds een relatief kleinere concentratie op de aardgasmarkt dan op de elektriciteitsmarkt, en anderzijds nog hoge HHI-indicatoren tegenover het niveau 2000 dat in theorie een competitieve markt kenmerkt. Wat betreft de veranderingen van leverancier in de residentiële sector stellen we in 2019 een daling vast na een uitzonderlijke stijging in 2018. Dit kan worden verklaard door de wijziging in de groeistrategie van EDF Luminus en de verdeling van de portefeuille van Belpower. Wat het professionele segment betreft, merken we de voortzetting van de toename van het aantal switches voor gas, alsook van de in 2018 ingezette daling van het aantal switches voor elektriciteit.
- De marktaandelen van de standaardleverancier blijven krimpen en bedragen respectievelijk 10,26 % en 8,81 % voor elektriciteit en gas op 31 december 2019. Bijgevolg verzoekt BRUGEL de wetgever om na te denken over het nut van het behoud van het begrip standaardleverancier, gelet op de constante daling en de relatief lage bereikte niveaus.
- Op het vlak van de regels voor de marktwerking is BRUGEL de evolutie van de toepassing van het nieuwe intergewestelijke platform voor de uitwisseling van marktgegevens (MIG6 van ATRIAS) blijven volgen. De lancering van dit nieuwe platform is al meermaals uitgesteld en dit heeft financiële en organisatorische gevolgen voor alle partijen. De voortgangstaat van het project doet echter geen twijfels rijzen over de voor

september 2021 geplande start van het nieuwe platform. BRUGEL heeft trouwens zijn krachten gebundeld met de andere regulatoren (CWaPE en VREG) voor het opstellen van een ontwerpadvies met het oog op het voorstellen van een geharmoniseerde noodleveranciersregeling voor de drie gewesten. Dit ontwerpadvies werd in het eerste kwartaal van 2020 onderworpen aan een openbare raadpleging.

- De ontwikkeling van de flexibiliteitsmarkt werd op juridisch vlak vooral gekenmerkt door de implementatie van de regels voor energieoverdracht door de CREG (voorheen overeengekomen met de gewestelijke regulatoren) en de publicatie van DNB/FSP-modelcontracten voor de klanten die zijn aangesloten op het distributienet.

Wat betreft de controle van de ontwikkeling van de elektriciteits- en gasnetten:

- Op basis van opportuniteitsanalyses heeft BRUGEL de Regering aanbevolen om de door de netbeheerders voorgestelde investeringsplannen goed te keuren, aangezien de ter goedkeuring voorgelegde plannen een antwoord trachten te bieden op de verbruiksbehoeften op deze netten en te voldoen aan de kwaliteitsindicatoren voor de levering van energie volgens de geldende normen.
- In overeenstemming met de bepalingen van de elektriciteits- en gasordonnanties heeft BRUGEL in 2019 een studie uitgevoerd over de economische, ecologische en sociale opportuniteit van de invoering van slimme meters in Brussel. De resultaten van deze studie zijn gepubliceerd op de BRUGEL-website. Een ontwerpadvies van BRUGEL en het eindrapport van deze studie werden in het tweede kwartaal van 2020 voorgelegd aan een openbare raadpleging.

- Op reglementair vlak werd in 2019 de laatste hand gelegd aan het definiëren van regels ter aanvulling op de Europese regelgeving voor de aansluiting van de gedecentraliseerde productie en bepaalde verbruiksinstallaties van de klanten die op het Brusselse elektriciteitsnet zijn aangesloten. Deze nieuwe regels werden voor de inwerkingtreding ervan goedgekeurd door de drie gewestelijke regulatoren.

Wat de uitoefening van de tariefbevoegdheid betreft, onthouden we de volgende punten:

Het jaar 2019 werd gekenmerkt door de validatie van de distributietarieven voor gas en elektriciteit voor de periode 2020-2024. Vanaf 2020 zal BRUGEL zich buigen over de verbeteringen die moeten worden aangebracht aan het huidige regelgevende kader om de uitdagingen van morgen optimaal te integreren (energiegemeenschap, specifieke tarieven voor slimme meters, enz.).

Verantwoordelijke uitgevers

T. Geogin - E. Mannès - BRUGEL, Kunstlaan 46 - 1000 Brussel.

Design en vormgeving

www.inextremis.be

Foto's

adobe.stock.com - BRUGEL

Ce cahier thématique est aussi disponible en français.

brugel ● ●

DE BRUSSELSE REGULATOR VOOR ENERGIE

Kunstlaan 46/14
1000 Brussel
info@brugel.brussels

www.brugel.brussels